

Magyar  
V. miniszter  
Kormányzó  
V.

# ÚJ ÉLET

## A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

IV. ÉVFOLYAM 34. SZÁM.

MEGJELENIK  
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1948 AUGUSZTUS 19.  
5708 Av 14.

### Az új kenyér ünnepére

Vésztül az ország: minden magyarok ünnepére, amely egybe-  
esik István király történelmi emléknapijával. Így kapcsolódik  
össze augusztus 20-án Mult, Jelen és Jövő. Így teljesedik ki  
István király napja, az ezeréves mult emléke a ma és a holnap  
jobb kenyérének reménységével.

A Kenyér Ünnepe — új típusú ünnep. Csatlakozik a ma-  
gyar népi demokrácia egyéb új ünnepnapjaihoz: a dolgozók  
ünnepeivel.

A Felszabadulás Ünnepe emlékeztet bennünket évről-évre  
arra a napra, amelyen a diadalmas Vörös Hadsereg befejezte  
az ország megtisztítását a német rablóhadaktól és fasiszta cin-  
kosaiktól.

A Köztársaság Ünnepe emlékeztet bennünket évről-évre  
arra a napra, amelyen a felszabadult nemzet képviselői elha-  
tározták, hogy a legkorszerűbb állami berendezéssel vezetik a  
jövő útjára Magyarországot. (Ez azonban nem jelenti és nem  
jelentheti a mult nagyjainak megtagadását. István király, aki  
bekapcsolta annakidején országát az akkori legmodernebb  
eszméáramlatokba, a magyarság örök nagyjai között szerepel  
a köztársaság korában is.)

A Munka Ünnepe emlékeztet bennünket a munka dicső-  
ségére, arra, hogy a népi demokrácia újszellemű gazdálkodá-  
sában a régen szinte kényszermunkát végző dolgozók meg-  
találták a munka értelmét és örömét. A magyar dolgozó, akit  
a reakciós idők május elsején megkardlapoztak az uralkodó-  
osztályok szolgálatában álló rendőrök, most büszkén és elé-  
gedetten vonulhat végig az ország útvonalain és a főváros  
utcain, mert minden azt mutatja és azt hirdeti számára, hogy  
ebben az országban nincs nagyobb dicsőség, nincs nagyobb  
érdem, mint a munka, s nincs dicsőbb és érdemesebb ember,  
mint a dolgozó.

A Terv ünnepe emlékeztet bennünket a tervszerűség dia-  
dalára: arra, hogy — míg a világ különböző részein konjuk-  
turák garázdálkodásai és spekulációs hullámok összecsapásai  
zavarják a termelést — Magyarországon és a népi demokrá-  
ciák országában, a Szovjetunió példájára, olyan tervgazdál-  
kodás folyik, amelyet nem befolyásolnak a nagytőkések világ-  
piaci manőverei.

A Felszabadulás Ünnepe, a Köztársaság Ünnepe, a Munka  
Ünnepe, a Terv Ünnepe után most megteremtette a magyar  
népi demokrácia a Kenyér Ünnepet is. Köszönjük ezt az ün-  
nepet. Köszönjük a magyar föld népének, amely jól munkálta  
meg a földeket. És köszönjük — az egek felé szálló imaszóval  
— a Mindenható Istennek, aki véget vetett a szárazság éveinek  
és áldó tekintetével felénk fordult.

### A körzetek munkája

rövidesen az egész vonalon  
megindul és ezzel teljessé  
válík a népi demokrácia  
szellemében ujjaalakult Pesti  
Izraelita Hitközség műkö-  
dése. Az új eljárás már  
elintézte a tárcák és munka-  
körök elosztását. Az egyes  
ügyosztályok elöljárói meg-  
kezdtek tevékenységüket.  
Néhány hét múlva összeül a  
választmány és a közgyűlés  
is, hogy letárgyalja a költ-  
ségvetést.

A hitközség tagjait talán  
legelsősorban a körzetek  
munkájának megindulása ér-  
deklí, hiszen a hitközség  
tagjai a körzeteken keresz-  
tül kerülnek közvetlen kap-  
csolatba magával a hitköz-  
séggel.

A pesti zsidóság tulnyomó  
része a körzetek templomaiban  
és imaházaiiban fohász-  
kodik az Egek Urához, s a  
körzetek templomaiban és  
imaházaiiban gyakorolja val-  
lások szertartásait. De a kör-  
zeti közelet keretei között  
vesz részt a zsidó felekezeti  
közéletben is. Ha kívánsága  
van, a körzeti szerveknél  
kéri azok kielégítését. Ha  
panasza támad, a körzeti  
forumokon sürgeti azok or-  
voslását.

Nem tuloztunk tehát, ami-  
kor azzal kezdtek, hogy a  
hitközség tagjait legelsősor-  
ban a körzetek munkájának  
megindulása érdeklí. Ez így  
van jól és így van helyesen.  
Ez felel meg a demokrácia  
korszerű igényeinek és kö-  
vetelményeinek.

A demokrácia rendszere  
ugyanis azt követeli, — akár  
az általános közéletéről, akár  
a felekezeti életéről van szó  
—, hogy minden szervezet,

ha egészséges szervezet  
óhajt lenni és zavartalanul  
akár működni, alulról fel-  
felé épüljön. Homokra épül  
és állandó összecsomlástól  
tarthat minden olyan kon-  
strukció, amely nem helyes  
súlyt alapjainak szilárdsá-  
gára és csupán a felsőbb  
emeletek díszítésére fordít  
gondot.

A Pesti Izraelita Hitköz-  
ség azért lesz erős, mert de-  
mokratikus szellemű vezetői  
tisztában vannak az erős  
alapok lerakásának fontos-  
ságával és jól tudják, hogy  
a hitközség épületének szil-  
árdsága elsősorban az ala-  
pok szilárdságától és biz-  
tonságától függ. Ezért akar-  
ják olyan ellenállókka tenni  
a hitközség alapjait, a kör-  
zeteket, mint még sohasem  
voltak a hitközség története  
folyamán.

A pesti hitközség igazi  
néphitközség lett. És a nép  
a körzeteken keresztül gya-  
korolja befolyását a hitköz-  
ség irányítására, hiteletére,  
adózási rendszerére. Csak a  
körzeteken keresztül lehet  
megnyerni a felekezeti  
munka számára azokat a  
kisebbségeket, akik eddig  
távolmaradtak. Csak a kör-  
zeteken keresztül lehet fo-  
kozni azoknak az adófizetési  
készségét, akik mindeddig  
nem érezték át a hitközségi  
adó jelentőségét.

Bizalommal nézünk a kör-  
zetek működésének meg-  
indulása elé és azt hisszük,  
hogy a körzetek munkássá-  
gával még több demokra-  
tikus tartalommal telik meg  
a zsidóság felekezeti élete és  
közélete, amely teljes sza-  
badságot élvez a magyar népi

Ára 1.40 forint

demokráciában. A magyar népi demokrácia tökéletes szabadságot biztosít felekezeti életünknek és nekünk nem lehet más feladatunk, mint az, hogy éljünk ezzel a szabadsággal. A népi de-

mokráciának a felekezeti élet terén való megnyilvánulása biztosítja a legjobban a népi demokrácia Magyarországon a zsidóság zavartalan felekezeti életét és közéletét.

## Glosszák a hétről

**A MONTREUXI LECKE\***  
Címmel érdekes cikket írt a *World Jewish Affairs* hasábjain Sylvain Cahn-Debré, aki főképpen a független Zsidó Állam és a világ különböző államaiban élő zsidók viszonyával foglalkozik. A cikkíró rámutat, hogy a Zsidó Állam kormánya nem lehet a 60-70 más országban élő zsidó tömegek szövődjé vagy őrzője. Ez nem tartozhat feladatai közé. A független Zsidó Állam kormánya csupán a palesztinai zsidókat képviselheti. A montreuxi Zsidó Világkongresszuson is kifejezésre jutott az a tény, hogy a Zsidó Állam csupán egyetlen állam zsidóságot jelent és ennek a Zsidó Államnak kormánya csupán egy kormány a többi kormány között. A palesztinai delegáció, amelynek sorában a független Zsidó Állam kormányaának egyik tagja is részt vett, alfabetikus sorrendben helyezkedett el az egyéb delegáció között.

Sylvain Cahn-Debré cikke aztán végződik, hogy a Zsidó Világkongresszus feladatai közé tartozik az egész világ zsidóságának közös problémaköre. Ez teszi szükségessé a Zsidó Világkongresszus szervezésének kifejlesztését, és ez a körülmény világosan megmutatja, hogy a független Zsidó Állam kormánya semmiképp sem teszi feleslegessé, mint egyes cionista körök gondolják, a Zsidó Világkongresszust. Az aztán még lapra tartozik, hogy az egész világ zsidóságát érdekli Palesztina sorsa és az egész világ zsidóságának minden lehetősége meg kell tennie Palesztina szilárd állami életének biztosítása érdekében. A Zsidó Világkongresszus montreuxi tanácskozásain a világ zsidóságának megjelent képviselői be is bizonyították, hogy tisztában vannak Palesztina jelentőségével.

\*

**AZ „EGYSEG”, az erdélyi zsidóság központi lapja, vezércikkében foglalkozik „Az ifjúság nevelésével”. A nagy figyelmet érdemlő cikkből idézzük a következő sorokat:**

„Tanítsuk meg az ifjúságot arra, hogy csak a szocializmus országában, a Szovjetunióban

oldották meg tökéletesen a zsidókérdést, általában a nemzeti-ségi kérdést; arra, hogy a szocializmust építő népi demokráciák, így a Román Népközlársaság is, a román nép és az összes együttélő nemzetiségekkel együtt, a zsidó lakosság lét- és fejlődési feltételeit is biztosítja. A zsidó ifjúságot ki kell ragadnunk a nacionalista nevelés befolyása alól, azon koncepció alól, mely lehetetlenné tartja az életet a „galutban”. Ki kell ragadni a zsidó ifjúságot ezen irányok galutti politikája és nevelése alól. Meg kell magyaráznunk a zsidó fiataloknak, hogy a Szovjetunióban, a népi demokráciákban, így a Román Népközlársaságban is, a zsidók szabadon élnek, szabad emberek között. Hogy ezekben az országokban nincs galut. Hogy mi így élünk vagyunk — emberek vagyunk az emberek között, egyenlő jogokkal és kötelességekkel és részt veszünk az új világépítésben a Román Munkáspárt vezette munkásszolgálatában. Meg kell szüntetni a mindenáron emigrálás szellemében való nevelésnek, — a „bolygó zsidó” nevelésnek, kinn a futás egyik formája a harcnak, léte megvédésének. Ne a börtön, hanem az áó és kalapács legyen ifjúságunk főgondja... A zsidó fiatalok nevelése marxista-leninista szellemében — ez az egyetlen eszköz, amely fiatalunkat a helyes utra vezeti.”

\*

A **MENEDEKJOGRÓL** tartott érdekes beszédet dr. F. R. Bienenfeld, a Zsidó Világkongresszus megbízottja az Egyesült Nemzetek Szervezetének az új emberi jogok kodifikálásával foglalkozó bizottsága előtt.

Dr. F. R. Bienenfeld kifejtette, hogy mindeddig csak kegy volt az egyes országok részéről a politikai, faji vagy vallási üldözöttek beengedése. Ez a helyzet tarthatatlan. Szükséges, hogy az emberi jogok sorában szerepeljen a menekültség is. Ajánlotta, hogy az emberi jogok bizottsága a következő szövegű javaslatot lépjen az Egyesült Nemzetek Szervezete elé: „Mindenként megillet az a jog, hogy

menedéket kapjon más országban, ha az üldözések elől saját országából távoznia kell. Nem illeti meg a menekültség azokat, akiket nem politikai alapon üldöznek, vagy akik olyan cselekményeket követtek el, amelyek ellentétben állnak az Egyesült Nemzetek Szervezetének alapelveivel.”

Dr. F. R. Bienenfeld hosszasan magyarázta a bizottságnak, hogy az azilum joga szerves része az élet jogának. Sajnos, a lezajlott szomorú időkben ezt még a demokratikus országok egyrésze sem ismerle el és a demokratikus országok határaitól ezrével és ezrével kergették vissza azokat az embereket, akikről tudhatták, hogy ily módon nem kerülhetik el a gúzkamrákat.

Megható jelenet volt, amikor a Zsidó Világkongresszus kiküldöttje a bizottságban elnöklő Rooseveltné felé fordult és így szólt:

— Elnöksasszony, hálával gondolunk az ön nagyszerű férjére, aki — amikor a bevándorlási törvények nem tették lehetővé a menekültek korlátlan bevándorlását — több ízben az ontariói erdőben helyezte el a menekült zsidók egy-egy csoportját... De nem felejtethet el a zsidók sohasem a Szovjetunió kormánynak azt a nemis elhatározását sem, amellyel a zsidó nép legtragikusabb napjaiban, amikor a náci kormányzat elrendelte Lengyelország megrohanását, hajlandónak mutatkozott százezer és százezer lengyel zsidót menekültségben részesíteni és megmenteni a náci gyilkosoktól.”

\*

**„LEHETETT IGY IS”** címmel foglalkozik az *Egység* egy hadifogságból visszatért zászlóssal, aki 1944-ben a 108-as vasútépítő munkásszázad parancsnoka volt és igyekezett minden bajtól megóvni zsidó alárendeltjeit.

Csüdöm Jenő zászlós a fasizmus legszörnyűbb napjaiban így beszélt századának egybegyűlt tagjaihoz:

— Legyenek erősek és ne törődjenek mással, csakhogy a súlyos csapásokat ki tudják bírni. En minden tölem telhetőt elkövettek, hogy sorunkon könygítsek és megfelelő kosztot tudjak adni. Ne busuljanak, mert minden megváltozik.

„Lehetett így is”... igaz van az *Egység*-nek: lehetett így is. És most, amikor a zsidóság visszanyerte emberi jogait, meg kell emlékezni azokról, akik akkor is emberek maradtak és embernek tekintették zsidó embertársaikat, amikor a pokol kora uralkodott a földön.

\*

**UJABB DICŐSEGET JELENT.**  
A magyar népi demokrácia számára az a nagy siker, amelyet Szabó László bajnokunk a Stockholm melletti sakkvilág-bajnokság elődöntőjében szerzett azzal, hogy a szovjetunióbeli Bronstein mögött a második helyet nyerte el. Szabó László nagymesterünk sakkpályáján a mesteri címét már az 1934. évi főturnán megszerezte. 1935-ben és 1936-ban egyéni bajnok, de a nagyszerűen induló versenysikereit hat évig tartó munkaszolgálat és hadifogság szakította meg. — Kiváló képességeivel és vasszorgalmával pótolta a kényszerűen elmaradt és a felszabadulás óta ismételt nagy győzelmeket aratott bel- és külföldön. Mostan nagy sikerével a világ legjobb sakkosainak élvonalaiba került. — Érdekes véletlen, hogy a versenyben még két kiűnt magyar szerepelt: a Budapestről a Szovjetunióba került Lilienthal Andor és az Ausztráliába kivándorolt Steiner Lajos. Lilienthal Andor már 17 éves korában felkelt Budapesten a Magyar Munkás-Sakkörben. Tehetségét felfedezte és méltányolta dr. Törökover nagymester, ő vette Párisba, ahol 1939-ben az európai bajnokságot szerezte meg. Közben a Szovjetunióba került és annak színeiben vesz részt a versenyeken. — Steiner Lajos a 30-as évek elején tűnt fel Budapesten mint kiváló sakk-mester, számos versenynek volt győztese, de az akkori viszonyok kivándorlásra kényszerítették, így jutott el Ausztráliába.

\*

**GENFBEN** tudományos világkongresszus volt, amelynek egyik szakosztályában ezernél több matematikus vett részt. Két héten át folyt az viták és előadások, amelyeknek során Fejér Lipót, a budapesti egyetem világhírű matematikai professzora keltette a legnagyobb hatást előadásával. A kiváló tudóst kártársai melegen ünnepelték s megállapították, hogy az új matematika-tudósok nagyrésze Fejér Lipót tanítványa, így az Amerikában működő Pólya György és Neumann János is, akiket a világ legkitűnőbb matematika-tudósai közül emlegetnek. Szám szerint több mint hatvanan kaptak külföldön egyetemi katedrát Fejér Lipót tanítványai közül.

**VIDÉKI DIÁKLÁNYNAK**  
szobát teljes ellátással válnak VIII., Erdélyi-u. 10. I. em. 6.

**Székely Emil** ékszerész 26  
Brilláns, ékszer, arany, ezüst, órák, veszt, cserél és elad.

SÓS ENDRE:

# Washingtonban és Londonban megakadályozták százezer és százezer zsidó megmentését

## Megdöbbenő részletek az amerikai és angol reakciós körök szabotázs-akcióiról

SÓS ENDRE a következőket mondotta el — legújabb történelmi kutatásai alapján — az amerikai és angol zsidómentési akciók körüli szabotázsokról:

II.

A Zsidó Világkongresszus vezetősége igyekezett jó kapcsolatokat teremteni az amerikai és angol hadvezetőségekkel. Arra gondolt, hogy megfelelő bombázásokkal tönkreteszhet tönkreteszheti a vasútvonalakat és országutakat, sőt el lehet pusztítani a haláltáborokat is.

A Zsidó Világkongresszus vezetői mind Washingtonban, mind Londonban, több ilyen irányú memorandumot terjesztettek elő, de minden kérésük, követelésük — tulzás

nélkül mondhatjuk — süket fülekre talált.

Ahogy a World Jewish Congress által New Yorkban publikált *Unity in Dispersion* megállapítja:

„1944 júniusáig egyetlen esetben sem sikerült elérni, hogy az amerikai és angol légierő a gázkamrákat, klórgázkamrákat, krematóriumokat bombázza.”

1944 júniusáig ugyan néhány légitámadás egyes haláltáborok ellen, de akkor ezekben már nem volt „üzem”, mert az előrenyomuló szövetséges csapatok elől elhajtották az üldözötteket. Voltak olyan táborok is, amelyekben a foglyok földalatti mozgalmak robbantották fel a gázkamrákat és krematóriumokat.

### Amire nem volt repülőgép

Amikor Dr. Kubowitzki, a Zsidó Világkongresszus főtitkára, energikus átiratban hívta fel az angolszász hadügyminisztériumok és katonai hatóságok figyelmét az emberirtás táboraira és sürgette az azok ellen indítandó légitámadások megindítását, az angolszász katonai körök kénytelenek voltak nyíltan megmondani, hogy erre nem hajlandók. Persze,

a Zsidó Világkongresszus kérésének nyílt megtagadásához hamis indoklást kellett szerkeszteni.

John J. McCloy hadügyi államtitkár azt írta dr. Kubowitzki-nak, hogy a nyugati szövetségesek főparancsnoksága megvizsgálta a haláltáborok légi uton történő bombázásának kérdését és

megállapította, hogy a szövetségesek nem rendelkeznek ilyen célokra elegendő repülőgéppel

és a haláltáborok bombázására más hadműveletekhez kellene elvonni repülőgépeket, ami nem kívánatos és

Hazugság, hogy nem volt elég repülőgép Auschwitz, Bergen-Belsen, Majdanek és a többi haláltábor bombázásához. Nem is lett volna szükség állandó és sorozatos légitámadásokra!

Néhány erős akcióval el lehetett volna pusztítani a gázkamrákat és krematóriumokat!

### Mit takart John J. McCloy „jó szíve?”

Sajnos, a washingtoni és londoni reakciós és antiszemita körök nem akarták megakadályozni a zsidó milliók pusztulását!

Ezek a körök nem a szabadságért, nem az emberi jogokért, nem a politikai, faji és vallási üldözöttek megmentéséért harcoltak, hanem csupán a hitleri hegemónia ellen küzdöttek, hogy a hitleri hegemóniát azután felváltsák saját imperializmusukkal!

Hipokrizis John J. McCloy hadügyi államtitkár levelének az eselleges német ellenakciókra vonatkozó része is!

### „Ha a zsidók megsegítése szerepelt napirenden, agylágyultságot mutattak”

A World Jewish Congress nagy műve, a maradandó történelmi forrásmunkául szolgáló *Unity in Dispersion* ugynevezett „előkelő” stílust használ, de van egy hely, ahol a könyv szerkesztői nem tudták tovább türtöztetni magukat és valósággal haragra lobbantak. Haragjuk és fel-

Hogy ez mennyire így van, azt mindennél jobban illusztrálja az 1944 október 6-i auschwitz „fegyencélázadás”, amely megsemmisítette a III. és IV. krematóriumot, továbbá az 1944 augusztus 2-i treblinkai „felkelés”, amely teljesen elpusztította az emberirtáshoz szükséges berendezéseket. A treblinkai felkelés után a németek kénytelenek voltak lömeggyilkosságaikat ott abbahagyni.

Néhány száz auschwitz és treblinkai zsidó hős fegyveres lázadása százezrek és százezrek életét mentette meg!

Az amerikai és angol hadi repülőgépek, amelyek sokkal hamarabb végezhettek volna sokkal eredményesebb és nagyobb kihatású „munkát”, milliók és milliók életét mentették volna meg!

A Zsidó Világkongresszus és mindenki tudta, hogy Auschwitz, Bergen-Belsen, Majdanek és a többi tábor emberirtási berendezésének bombázása során nemcsak SS-legények, hanem üldözöttek is elpusztulhatnak. De ezekre a még élő üldözöttekre szinte biztos halál várt a segítőakció beavatkozása nélkül és — ettől függetlenül is — nem lehetett figyelembevenni néhány ezer ember veszélyeztetettségét, amikor százezrek és százezrek, milliók és milliók leölésének megakadályozásáról volt szó!

háborodásuk — enyhén szólva — teljesen érthető.

Milyen alkalom szolgált erre a kitérésre? Mi az, amivel kapcsolatosan az *Unity in Dispersion* tudós és higgadt összeállító ilyeneket írtak:

„Ha a zsidók megsegítése szerepelt napirenden, a szövetséges kormányok agylágyultságot mutattak.”

A felháborodásra azok az adatok szolgáltatottak okot, amelyek arról tanuskodnak, hogy Washingtonban és Londonban rettenetes akadályokat gördítettek még az üldözött zsidók élelmiszer- és gyógyszereklátása elé is.

A Nemzetközi Vöröskereszt több ízben kijelentette, hogy készséggel vállalja az éhun-

Bármilyen az időjárás, kellemes a nyaralás ha beiratkozik

**Dr. LANGER NORBERT**  
ÖTNYELVŰ KÖLCSONYKÖNYVTÁRÁBA

ANDRÁSSY-UT 58

ELŐFIZETÉS CSAK HETI HÁROM FORINT  
Beiratkozás bármikor. Naponta cserélhet.  
Minden újdonságot azonnal olvashat.

ségtől pusztuló gettó-lakók élelmiszerét és a gyógyszerek hiányában tönkremenő zsidók ápolását, ha az Egyesült Államokból és Nagybritanniából megfelelő élelmiszer-küldeményeket és gyógyszer-szállítmányokat kap.

Nos, a Nemzetközi Vöröskereszt jószándéka is hajótörést szenvedett szinte 1944-ig, mert Washingtonban és Londonban nem volt elég szív és jóakarát a zsidók megmentésére!

**Hatalmas zsidó tömegeket lehetett volna megmenteni az éhhaláltól és a járványoktól, ha az Egyesült Államok és Nagy-Britannia kormányai és katonai hatóságai elősegítették a Nemzetközi Vöröskereszt működését!**

Az 1944-es eredmények bizonyítják, hogy mit lehetett volna elérni, ha a segítő-akciók korábban kezdődnek!

Morgenthau 1944 januárjában beadvánnyal fordult

Roosevelt elnökhöz és a beadványban ezeket írta: „Sok nehézséggel jár a zsidók megmentése a pusztulástól. Csúszópán szilárd akarattal és folytonos erőfeszítésekkel lehet némi eredményt elérni.”

Washingtonban és Londonban nem volt a hivatalos körök részéről — tisztelet a kivételnek! — sem ilyenirányú szilárd akarat, sem ilyenirányú folytonos erőfeszítés!

Ellenkezőleg. Washingtonban és Londonban elég sűrűn hallhatták a Zsidó Világkongresszus vezetői, amikor négyesemközt tárgyaltak a külügyminisztériumok és katonai hatóságok képviselőivel, az ilyesfajta megjegyzéseket:

„Nem tehetünk róla... Nem rajtunk mulik... Mi mindent megtehetünk... De vigyáznunk kell, nehogy a zsidóba rátság látszatába essünk és a közvélemény azt gondolja, hogy a zsidókért folyik ez, vagy az az akció...”

## Amit lehetett, eltitkoltak a közvélemény előtt

Akik így beszéltek. Washingtonban, vagy Londonban: nem mondták igazat!

Nem a közvélemény vette zokon a zsidók megmentését, hiszen a közvélemény hatalmas erejű felháborodása kísérte Amerikában és Angliában a náci tömeggyilkosságot, hanem ezek az urak egyszerűen nem akartak segíteni!

S hogy a közvélemény ereje

## „Csak a földalatti mozgalmak és guerillák segítik a zsidókat”

A Zsidó Világkongresszus megbízásából Isaac Alcalay, A. L. Kubowitzki, Irving Miller, M. L. Perlzweig és Jacob Robinson 1944 február 28-án memorandumot nyújtottak át Washingtonban és ebben megállapították, hogy

„A zsidók megmentésére tervbevetett akciók nem valószínűek meg. Csak a földalatti mozgalmak és guerillák segítik a zsidókat.”

Milyen akciók maradtak el? Mire célzott a memorandum?

Elmaradt a newyorki és londoni rádióban a hitlerista zsidópustulások részletes ismertetése. Pedig a németek által megszállott területeken — a tilalmak ellenére — a tilalmak ellenére — rengetegen hallgatták a newyorki és londoni rádiókat, s ha ezek részletesen beszámoltak a halálgyárakról, alaposan felvilágosították és az üldözöttek fokozottabb megsegítésére buzdították a polgári lakosságot.

Elmaradt az amerikai és angol fogságba került tömeggyilkosok azonnali hadbíróági felelősségrevonása.

Pedig a tömeggyilkosok rögtön elítélése súlyos figyelmeztetés lett volna a németeknek és esetleg megakadályozza a későbbi emberirtások hosszú sorát.

Miért tudták a Szovjetunió katonai hatóságai nyomában felelősségrevonni a tömeggyilkosokat?

Miért folyhatott le kevéssel Charkov visszavétele után a Negyedik Ukrán Front hadbíróága előtt az a fontos és sokakat felvilágosító per, amelyről nemrégiben az Új Élet hasábjain is beszámoltunk?

Erről a charkovi perről az amerikai és angol sajtó alig közölt tudósításokat!

## Miért nem minősítették a deportáltakat „polgári hadifoglyokká”?

De folytassuk az 1944 február 28-i memorandumban felsorolt „elmaradásokat!”

Elmaradt a deportáltak nemzetközi jogi helyzetének tisztázása és a deportáltaknak „polgári hadifoglyokká” való minősítése.

Elmaradt a Nemzetközi Vöröskereszt számára küldendő megfelelő mennyiségű élelmiszer és gyógyszer utnakindítása.

Elmaradt a német megszállás alatt lévő zsidóknak az angolszász országokban élő németekkel való kicserélésére irányuló tárgyalások megindítása.

Elmaradt a Nemzetközi Vöröskereszt felőli pénzügyi segélyezése is.

A Nemzetközi Vöröskereszt csupán úgy tudta volna elérni a régi feladatkörén túlmenő munkáját és úgy végezhetett volna komoly eredményekben bővelkedő tevékenységet a deportáltakért, ha eleget pénzrel rendelkezik.

Washingtonban és Londonban — mint a következő cikkünkben részletesen ismertetjük —

nemcsak a Nemzetközi Vöröskeresztnek nyújtandó hivatalos támogatással bántak igen szűkmérvűen, de állandó nehézségeket támasztottak, álhazafias szempontokra hivatkozással, a magánforrásokból származó összegek elküldése elé is.

(Folytatjuk)

## Az alábbi jegyzékben felsoroltakat keresik külföldről a Pesti Izr. Hitközség utján

Jelentkezés VII., Síp-utca 12. I. 10. délelőtti 9—12.

1568 Tennenbaum Rózát, születési Kradkau, Bothen-lóren 1945-ben mint tolmács működött, keresi Golebiewsky Stanislaw, Posen.  
2146 Virgiliu Roselint, 54 éves, ezektől Kispeszt, Veigereben-u. és Budapest, Barcsay-u. 14., keresi Sebastian Rossin, Jeruzsálemből.  
2140 Malek Rezsőt, Malek Samut és Etelkát, ezektől Confi-u. 1., keresi Fleischer Jzskné Halpern Mária.  
2148 Füzesi Zoltánt és Máriát, Marer Bertát, Jankót és Jenőt, Bacea Sándort és

csaladját, keresi Arturo Deutsch, Taranto  
2152 Lefkoviczné Erzsébetet, ezektől Augsburg RZ Keller & Knappich, keresi Andreas Bollinger, Augsburg.  
2153 Fischer Tibort, volt orosz hadifoglyot, Pensa, keresi bajjárja: Ferdinand Triesl, Bismarckshweig.  
2154 Citer Paulát sz. 1836, anyja: Freudinger Karolin, keresi Citer Olga, Ada, Jugoszlávia.  
2157 Szende Endrét Budá, órász és ékszerész, keresi dr. Hugo Krátky Kladno. CRS.

## Jelentkezési felhívás.

Jelentkezzenek azok a hittestvéreink,

a kik az őszi főünnepken a vidéki hitközségeinkben

## előimádkozói működést

akarnak kifejteni.

Kérjük, közöljék pontosan, mit kívánnak végezni és mi az anyagi igényük.

A Magyarországi Izraeliták Országos Irodája  
Hitéleti Ügyosztálya, Síp-utca 12.

**Mielőtt** haját festeti vagy daueroltatja mutassa meg **RENCZES** hajfestőmesternek VI., Csengery-utca 84. Hajmunkák. Pedikúr. Nyílva 10 óráig

## HASKÓ MÉRNÖK CIÁNOZ

Telefon 222-223. CONTACT perrel írt poloskát garanciával, szobánként

# Hirek Jiszraelről, a Zsidó Államról

Egy hónappal az Egyesült Nemzetek Szervezetének közgyűlése előtt

a palesztinai helyzet politikai-lag majdnem olyan bonyolult, mint a november 29-i döntés előtt. Az ismertes UNO határozatot ugyanis teljes egészében ma már egyik fél sem ismeri el kötelező erejének. Az arab államok kezdetlől fogva szembe helyezkedtek vele s csupán a Jisuv volt az a közösség, amely egyedül valószínűleg meg a rendelkezés szövegét és szellemét, sokszor az Egyesült Nemzetek tagállamai által okozott akadályok ellenére is. Azonban ma már az UNO sem ismeri el saját döntését, amiként megbízottja, Bernadotte a tárgyalások folyamán többször is kijelentette, hogy a november 29-i döntést nem ismeri el kötelező erejének. Ha tehát így maga az UNO nem tartja tisztelőben tagállamai többségének határozatát, természetesen, s egyáltalán nincs mit csodálkozni azon, hogy a Zsidó Állam kormánya is most már csupán bizonyos módosításokkal ismeri el a november 29-i döntés érvényét. Az azóta bekövetkezett események — s nem a zsidók által előidézt események — jogossá teszik az izraeli kormány azon követelését, hogy a rújuk százköt háboruban elfoglalt területeket az állam biztonsága érdekében megtartsák. Jeruzsálemre vonatkozóan sem tartotta meg az UNO saját döntését, mert amikor a keresztény világ nyomásának engedve a Jisuv képviselői hozzájárultak ahhoz, hogy Jeruzsálem nemzetközi város legyen, a világ népei elmulasztották a megállapodás végrehajtását, sőt az UNO képviselője az araboknak ajánlotta fel a szent városi. Lehet-e csodálkozni ezek után, hogy Izrael most már jogot formál arra, hogy Jeruzsálem is — a zsidóság évezredes fővárosa — területéhez tartozzék.

A „Palesztina-probléma” megoldására ma még éppen úgy új javaslatok kellenek, mint ahogy november 29-ét megelőzően, hónapokon, sőt éveken át kíséreltek „mindkét fél számára elfogadható” tervek megszövegezésére. A helyzetet bonyolultabbá teszi a palesztinai népességben bekövetkezett változás. Az arabok ugyanis eddig mindig arra hivatkoztak, hogy ők az ország lakosságának többségét jelentik és „demokratikusnak” csak azt a megoldást tekintik, amely az ország lakosságának jelenlegi megoszlását veszi alapul. Az arab államok által előidézt háboru következtében azonban, a jelentések szerint, már több mint 300.000 arab hagyta el Palesztina területét és tekintetbe véve az azóta történt zsidó bevándorlásokat, ma már körülbelül azonos az ország arab és zsidó lakosainak száma az UNO által felosztásra lett

területen. Ez magyarázza az araboknak erőszakos magatartását az elmenekült arab D. P.-k visszavándorlása tárgyában, ez magyarázza Bernadotte támogatását is az arabok visszatérését illetően, sőt az arab menekültek által előidézt belpolitikai válság az arab államokban, kész-teli az arab államokat arra, hogy az ország különböző helyein, de különösen Jeruzsálem-ben és környékén olyan mértékben szegjék meg a fegyverszü-neli megállapodásokat, hogy az már a háboru megindulását jelenteli.

Ha az is a véleményünk, hogy a Palesztina-kérdés megoldásához ma ismét újabb javaslatok kellenek, nem lehet elmellőzni annak figyelembevételét, hogy zsidó szempontból a helyzet mégis más, lényegesen jobb, mint novemberben volt. November 29-e előtt mégis csak lerv volt a Zsidó Állam felállítása és e terv keresztülvitelét sokan akarták megakadályozni. A Zsidó Állam ma valóság és ezt ma már azok is kezdik belátni, akik korábban az állam felállítása elé akadályokat gördítettek. A Zsidó Állam az egyedüli, amely kisebb változásokkal ugyan, de érvényes erejének várja a november 29-i döntést. Ez adja meg a formai legitimitást

## Bernadotte a Biztonsági Tanács elé terjesztette az elmenekült palesztinai arabok ügyét

Már többször beszámoltunk arról, hogy az izraeli kormány megállapítása szerint az elmenekült és az arab kormányok által elszállított palesztinai arabok visszatérésének kérdését az izraeli kormány nem tárgyalhatja le a palesztinai kérdés végleges rendezése előtt. Utalunk itt korábbi hírmagyarázatainkra. Az izraeli kormány szilárd magatartásának következtében Bernadotte beváltotta fenyegetését és az egész kérdést a Biztonsági Tanács elé vitte, arra kérve az UNO-t, hogy az kényszerítse az izraeli kormányt az arabok visszavándorlására. Bernadotte beadványának hangulati alátámasztására Cadogan angol megbízott bejelentette, hogy őfelsége kormánya 100.000 fontot adományozott a menekült arabok nyomorúságos helyzetének enyhítésére. Igaz, hogy Cadogan nem beszélt arról, milyen nyomort idézett elő őfelsége kormánya a cyprusi és németországi internáló- és koncentrációs táborokban sanyalódó zsidók között. Bernadotte beadványa leszögezi, hogy Palesztinában időtartam-nélküli fegyverszünet van és ennek következtében a zsidóknak nem kell félni attól, hogy a visszaengedett arabok veszélyesek lehetnek az ország biztonságára. Kéri, hogy a menekülteknek minél korábbi visszatérését rendelje el a Biztonsági

a 2000 év imájával és 50 év munkájával valórváltott álom-nak. Lehet, hogy a helyzetet tudatosan előidéző UNO hatalmak számára Palesztina kérdésében ismét politikai káosz lesz a Franciaországban szeptember 21-én összeülő közgyűlésen. Új határozatra lesz szükség, új határozathoz előkészítő tárgyalásokra és a szükséges kétharmados többség biztosítására. De ez a káosz csak az UNO-ban található, magában Palesztinában az új Zsidó Államot, Izraelt biztosan vezeti az izraeli kormány, nép és ország fejlődik függetlenül attól, hogy találunk-e „megoldást” a Teljes Ülésen. Nem kétséges, hogy az ülést megelőzően a politikai káoszt kihasználva az angolszászok nyomást fognak kifejteni az izraeli kormányra annak érdekében, hogy az bizonyos területekről lemondva, megkaphassa az új közgyűlésen is az angolszászok által kialakítandó kétharmados többséget egy csökkent terjedelmű és csökkent szuverenitású Zsidó Államhoz. Az izraeli kormánynak az utóbbi hetekben mutatott határozott, céltudatos magatartása biztosíték arra, hogy megtevesztő és a lényeges érdekeket is sértő szírián-hangoknak nem fog engedni.

Tanács. Javaslata három pontból áll:

1. Augusztus 15-től kezdve induljon meg az arabok visszavándorlása először Haifába és Jaffába. Ez az arab D. P.-k visszavándorlásának elvi megvalósítását jelentené.

2. Különbséget kell tenni katonakori és más korosztálybeli arabok között.

3. Hatalmaztassék fel a közvetítő arra, hogy nemzetközi és más segítségnyújtáshoz forduljon az arab menekültek érdekében.

Bernadotte javaslatának benyújtásakor nem számolt azonban azzal, hogy azt közvetlenül megelőzően Aubrey Evan javas-

latára a Biztonsági Tanács olyan intézkedést hoz, amellyel az arabok érdekében benyújtott kére-sének sürgős tárgyalása lehető-lenné válna. A Szovjetunió és Ukrajna képviselőjének támogatásával benyújtott javaslatot ugyanis a Biztonsági Tanács elfogadta és megállapította, hogy a Palesztinával kapcsolatos menekültügyi kérdéseket nem lehet elválasztani egymástól. A Biztonsági Tanács tehát a jövőben az alábbi kérdésekről csak egy-szerre, egymással összefüggés-ben tárgyal.

A Biztonsági Tanács megállapította, hogy a zsidó és arab menekültek kérdése összefüggő probléma és idetartoznak az angolok által fogvatartott körülbelül 12.000 cyprusi internált is. A Biztonsági Tanács a kérdéssel foglalkozni kíván és ezért felhívással fordul az izraeli kormányhoz, hogy adjon jelentést az európai zsidó menekültek helyzetéről, az arabokról, hogy küldjenek tájékoztatást a palesztinai arab menekültügyről az UNO titkárságához, hogy közölje véleményét mindkét kérdés-ben és ugyanakkor az izraeli kormányhoz, hogy adjon jelentést a cyprusi internáltak helyzetéről és számáról. Ezeknek a jelentéseknek és válaszoknak beérkezése után az UNO együttesen fogja tárgyalni a menekültügyi kérdést és nem ad prioritást Bernadotte beadvá-nyának.

Bernadotte Shertokkal történt tárgyalása folyamán is hangzottatta azt a véleményét, hogy a zsidók ne féljenek az arabok visszatérésétől, hiszen időtartam nélküli fegyverszünet van, s ha az arabok mégis megsértenék a fegyverszünetet, úgy az izraeli kormánynak módja-ban áll a Biztonsági Tanácshoz fordulni. Megbízható forrásból szerzett értesülés szerint Shertok erre egy a háboru idején divatos palesztinai viccel felelt: „Két szabadságon levő angol tiszt a legnehezebb harcok idején El-Alameinből Jeruzsálembe utazott és az Óváros meglekintése köz-ben a Nyugati Falnál két imádkozó zsidót talált. Megkérdezték a zsidóktól, mit csinálnak. Az egyik így válaszolt: „A győzelemről imádkozunk”, a másik megjegyezte: „De azért ne nagyon számítsanak ránk.”

## Az arabok felrobbantották Jeruzsálem legfontosabb vízszolgáltató telepét

Tisá be Av a 2000 éves galut kezdetét jelentette. Évezredek folyamán a gyászoló zsidók mindig elmentek az ősi szentély megmaradt falához imádkozni a felszabadulásért. A felszabadulás első évében az önálló

Zsidó Állam megszületésének évében az idej Tisá be Av-kor elzárták az utakat a nyugati fal felé törekvő zsidók előtt. Jeruzsálemben ismét kirobbantak a harcok. A fővárostól nem messze felrobbantották Jeruzsá-

**BALLON** átlátszó, eső-, vihar- és lódenkabát  
Márton és Szász V., Gróf Teleki Pál-utca 3.

legnagyobb vízszolgáltató telepét, azzal a céllal, hogy 100.000 zsidó megadása kényes legyen. Pedig hónapok óta igen szűken volt a víz Jeruzsálemben, s ha adagoltan ivóvízben nem is volt nagy inség, a jeruzsálembeliek hónapokon keresztül nem fürödtek és a W. C.-k számára sem jutott öblítővíz. Az orvosok megállapították, hogy sok csecsemő „dehidráció” következtében pusztult el, amit az éhnapos vízhiány okozott. A fegyverszüneti feltételekben szerepelt a vízszolgáltatás megindítása. Néhány napig volt is a fővárosnak víze, ezt azonban a katonai kormányzó nem engedte a háztartásokba folytatni, hanem elővigyázatossággal vízgőzjuttatás alá tartotta, újabb nehézségekre késztülve fel. Tíz Be Avot megelőző napokban azután be is kövült, amiből a zsidó hatóságok tartottak. Az arabok látványos felelősségvételük a víztelepet és ezzel jelt adtak a jeruzsálemi arab hadseregnek is a harcok megindítására. Ma már Jeruzsálemben szabályos háborút lehet beszélni. Bernadotte — akikt úgy meglepett az arab menekülteknek a kérdése, hogy azt sürgősen a Biztonsági Tanács elé vitte — nem látta szükségét annak, hogy az arabok fegyverszüneti megszegését jelentse felültes hatóságának az UNO-ban, hanem mindkét félhez felszólítást küldött a jeruzsálemi harcok pémek délig történő befejezésére. Jeruzsálem zsidó katonai kormányzója belátta, hogy az adott körülmények között az UNO-t támogatást, biztonságot nem kaphat, és ezért nem fogadta el Bernadotte felszólítását. Jeruzsálem egész zsidó lakossága felkészült arra, hogy a hitelességeket elutasítva, a szent város kérdését saját maga oldja meg és az egész területet meghódítva, kapcsolja azt Izrael államához.

Az arabok — pontosabban Abdallah — megijedve a zsidók jeruzsálemi készülődésétől, valamint egedve a menekültek által előidézett belpolitikai helyzet követelményeinek, javaslatot juttatott el Bernadotte-hoz Jeruzsálemet illetően. A javaslat lényege az, hogy Jeruzsálem zsidó részében a zsidók, arab részében az arabok tartásuk felelősségét és köztük a demarkációs vonalon UNO katonaság helyezkedjék el. A városból elmenekültek térjenek vissza eredeti lakóhelyükre, nem katonai természetű szállományok érkezhetnek a városba, amennyiben azokat vegyes zsidó-arab-UNO bizottság ellenőrzi. A ködös és a főváros végleges helyzetét egyáltalában nem tisztázó javaslat mögött maga Bernadotte áll.

Ezért mértékben folytatódott a Negev felé irányuló szállítványok elvándorlása. A negevi szállítások feltartóztatása angolszász politikai tanácsadásra történik, mert így akarják bizonyítani, hogy a Negev Izrael számára tartható.

lan terület. Ez természetesen jó indok lenne az angolszász javaslat mellett a Negevn Transzjordániához való csatolására. Bernadotte-nak azonban a fegyverszüneti határozatoknak a megsértése nem okoz problémát. A békéltető egy hétre Stockholmba utazott a Nemzetközi Vöröskereszt kongresszusára. Bernadotte szerinti a palesztinai helyzet nyugodt, s ha beavatkozásra volna szükség, úgy az egy hét múlva sem lesz késő.

## Az épülő ország hírei

Az izraeli kormány arab magassrangú kormányzati tisztviselő kinevezését tervezi arablakta területeken. Olyan arab kormánytisztviselőkről van szó, akik már a mandátum idején is közalkalmazotti minőségben voltak alkalmazva. Az érdekelt arab közalkalmazottak politikai leigazolása most van folyamatban.

Augusztus első napjaiban 177 zsidó bevándorló érkezett Haifa kikötőjébe. A bevándorlók között számos katonakori egyén is van. Ezeket, a korábbi hírekkel szemben nem viszik külön táborokba, hanem UNO tisztviselők veszik számba a katonakori egyéneket, akiket figyelmeztetnek, hogy nem sorozhatók be, nem vállathatnak katonai szolgálatot. Az UNO-rendelkezések betartását időnként megfigyelő ellenőrzéssel fogják biztosítani. A katonakori bevándorlók a földművelésügyi minisztériumtól személyre szóló felhívást kapnak az ország mezőgazdasági munkájába való bekapcsolódásra. A felhívás egyben közli az új önkéntes munkahelyi címét és beosztásukat is. Még az első nagy csoportot izraeli hajó hozta az országba, az olasz „Ceserta” nevű hajó fedélzetén 474 bevándorló érkezett olaszországi D. P. táborokból.

Kol Jisrael hétfő esti jelentése szerint Cyprusról a napokban szállították el az orosz katonakoron kívüli zsidók csoportját. A zsidó országépítés lendületét bizonyítja az a tény is, hogy a háború mellékhatása ellenére is folytatódott az új telepek létesítése. Az ország felülbővülő részében május 15-e és június 1-e között 16 új telepet létesítettek. A költözők alapításában az összes izraeli pártok résztvettek.

Dr. Félix Rosenblüth, az izraeli igazságügyminiszter bejelentette, hogy a kormány a jeruzsálemi béher egyetemes jogi fakultás megnyitására készül. A hadügyminiszter három újabb női katonatiszt beállítására adott ki rendelkezést. Az új mozgósítási parancs a 18, a 26 és a 27 éves nőket érinti. Eddig csak a 19–25 éves kor közötti bevonás volt szolgálatra a nőket.

Rabbi Meir, Berlin, a Mizrahi elnöke egy fogadás alkalmával bejelentette az újságíróknak, hogy az izraeli követségeknél kell tartaniok a zsidó vallási előírásokat. Ennek következtében természetesen a moszkvai

zsidó követség ajtajait mözuzákkal látják el. Golda Mayersohn és a követség tagjai háztartása számára kóser konyhai felszerelést küldenek ki. A követség tagjai rendszeresen résztvesznek a moszkvai zsinagógában szombati és ünnepi istentiszteleteken.

## A szovjet követ és kísérete megérkezett Tel-Avivba

Jersow, a Szovjetunió izraeli követe megérkezett Tel-Avivba. A követ és a 16 tagú követség

## Lapzártakor jelentik Jeruzsálemből

Jeruzsálemben heves agyzás folyik. Az arabok bombázzák az új várost. Az izraeli védelmi hadsereg tüzérése viszonzta a tüzet, gyalogsági alakulatok rohammal a városnak egyes, még eddig el nem foglalt területeit vették be. Jeruzsálemben teljes crejével folyik ismét a háború.

Bernadotte — ígéretének megfelelően — sürgőnyileg fordult ezuttal az Egyesült Államok kormányához a palesztinai arabok ügyében. Anyagi segítséget kér, „hogy némiképp enyhíthessen a szerencsétlenek nyomorán. Pa-

számára az izraeli kormány Ben Jehuda-uton biztosított alkalmas követségi lakást és irodát. Az izraeli sajtó nagy szeretettel fogadta a Szovjetunió követét. A cikkeket beszámolták a Szovjetunió jelentékeny politikai segítségéről az UNO-ban. Az elmúlt sabbatkor a Szovjet kulturális attaséja nagy közönség előtt előadást tartott a Szovjetunióról. Ugyancsak most szombaton bucsuzott el Golda Mayersohn is Tel-Avivból, mert vasárnap indult el moszkvai állandóhelyére.

lesztinai küldetésének sorsa forog kockán, ha nem tud segítséget vinni a menekülteknek. Hír szerint — a nyomós érvek következtében — Marshall soronkívül foglalkozik Bernadotte kéréseivel.

Az izraeli kormány rövidesen bevonja az angolok idejéből maradt pénznemet és izraeli érvénnyel új pénzt bocsájt ki. A pénz becserélésénél vigyázni fognak arra, hogy különösen a kibbucokat és a kis embereket semmi károsodás ne érje.

(GELLERT)

## Képviselőtestületi taggyűlés

A Pesti Izr. Hírközség képviselőtestületének a Zsidóegység Pártja részéről megválasztott tagjai az elmúlt héten gyűlést tartottak, amelyen Stöckler Lajos elnök tájékoztatta a képviselőtestületi tagokat a hírközséget érintő és érintő kérdésekről. Különös nyomatékkal maiaztolt rá arra a nagyszabású és közérdekű munkaságra, amely a képviselőtestületi tagok részére vár a lakóhelyük szerint illetékes körzetekben. Általában kiemelte a közeljövőben meginduló körzeti tevékenység nagyszabású hírelési és szervezeti vonalon egyaránt. A megjelölt tagok kívánságára, ezeket a taggyűléseket havonként meg fogják tartani, hogy a képviselőtestületi tagok állandó tájékoztatót nyerhessenek a hírközség munkájáról.

Öt NAGY AMERIKAI ZSIDÓ SZERVEZET, az American Jewish Conference, az American Jewish Committee, a Jewish Agency, a JOINT és a Világkongresszus együttes értekezleten tárgyalták meg a Németországban lévő zsidók helyzetét. Dr. William Haber és Klausner, rabbi sürgős intézkedéseket követeltek a táborokban élő zsidók gyors kivándoroltatására, arra hivatkozva, hogy a táborokban lévő zsidók lelki állapotuk rendkívül izgatott és ennek következtében sok sűrűlőds támad egyfelől közöttük és a katonai hatóságok között, másfelől miattuk a katonai hatóságok között. Németországban még körülbelül 100.000 zsidó él táborokban.

## Hitsorsosaim!

Ha kivándorolnak, biztos megélethez jutól jövedelmező, szép ingarra kitalálom, ha megveszi ADLER húzó, megrázó, endlőz és aszurozó gépeimet. „Külön is eladók” jelzésre a kiadóba.

**MODERN PARÓKÁK, pótrészek**  
művészi kivitelben **ALTSCHÜLER E.**  
BUDAPEST, VII., CSÁNYI-UTCA 12  
TELEFON: 421-057

# „Köztudomás szerint“

Írta: Szilágyi Géza

## I.

MINDENKELOTT átfapitsuk meg, hogy kevés kifejezéssel éltek oly gyakran és visszaéltek oly sokszor, mint azzal, hogy „köztudomás szerint, köztudomásúan, a köztudat szerint“. Mi az a sokat emlegetett köztudat? Valami, ami csak a türelmes és pirulni nem tudó papiroson van meg, de a valóságban nincsen meg sehol és soha. A köztudat a nyelvészek szerint nem egyéb, mint közös tudat, mindenkinek, minden embernek a tudata, általános és egyetemleges tudat. Ha bátrak vagyunk, ami azt is jelenti, hogy nemcsak magunkhoz, hanem másokhoz is ösztönözök, akkor el kell ismernünk, hogy milyen felelőtlen, lelkiismeretlen szellemi kalandorság, valamiről azt állítani, hogy köztudomású, mindenki tud róla, benne van a köztudatban, tehát mindenkinek a tudatában. Természetes, hogy most a föld bizonyos tájain, minálunk is, nyár van, ez persze köztudomású, már azért is, mert minden ember többé-kevésbé a maga bőrére érzi. Nagyon sokaknak, bár nem mindenkinek, tudatában van az is, hogy az esztendőnek melyik hónapja perog le és augusztus havának melyik napját mutatja a kalendárium. Sőt, hogy ezekről a nagyon primitív dolgokról magasabbra lendüljünk, tárgyilagosan megállapítható, hogy Magyarországon sokan, úgy látszik a lakosságnak mindjában növekvő többsége szemmel látható és kézzel fogható tapasztalataiból született meggyőződése alapján tudatában van annak, hogy itt most jobb, szebb, biztonságosabb az élet, (félreértés ne legyen, nem csupán a zsidók számára!) mint amilyen például 1940 és 1945 között volt. Ezt nyugodtan megállapíthatja mindenki, ez ha nem is mindenkinek, de nagyon soknak benne van a tudatában, szinte közel jár a köztudathoz.

## II.

A KÖZELMÚLTBAN a magyarországi harcias katolicizmus hetilapja, — sokszor olyasmivel ellen harcol, amit éppen hivének jól felfogott érdekében támogatnia kellene, — valamint a klerikálizmus felé sandító állásház reakció két másik lapja, úgy látszik „központi“ utasításra, azt kezdte az álpátosz öblös hangján hirdetni: a Vatikán és az ő szellemében a katolikus papság a náciizmus uralmának éveiben „sok százezer“ üldözött-

tet mentett meg a pusztulástól. Azok a „bértollnokok“ (rosszul képzett nyelvújításbeli szó ez, de oly kifejező és annyira közérthető, hogy például Bíródy Sándor is szívesen használta szóban és írásban!), akik az egyházi reakció zsoldosai, természetesen a köztudomásra hivatkoznak, amikor ezzel a valótlansággal próbálják a Vatikánt olyanak felbűntetni, mintha szívbéli barátja és szerencséskezü pártfogója lett volna az üldözötteknek, akiket egy lapintatoskodó szóhasználat szerint elsősorban a halálra keregett és végül enyészeltbe küldött zsidókat, másodsorban, mert a zsidóknál számszerűen jóval kevesebben voltak, a szélső baloldaliságuk miatt hajszoikat kell érteni. Meg kell állapítani, hogy hat millió zsidó és körülbelül egy millió nemzsidó pusztult el a halálba torkolló üldözés során. (A szó szoros értelmében vett háborús áldozatok, a meggyilkolt katonák és a hadműveletekkel kapcsolatban életüket vesztett polgári lakosok száma más sötét lapra tartozik!) Ez nem köztudomású, hanem olyan tény, amely ugyan szintén bizonyításra szorult, mint minden tény, de megcáfolhatatlan módon bizonyítható. Hat millió zsidó pusztult el, mégpedig nem köztudomás szerint, hanem valószínűséggel. A köztudomás, állapítsuk meg harsányan és keményen, nem bizonyító eszköz, nem kifogástalan tanúságtétel, hanem csunya frázis. Tapasztaltam már azt is, hogy a köztudomás bélyegzőjével hitelesített tény igazán megtörtént, valószínű tény volt, de olyasmiről, ami nem egy nagy közösségnek, még kevésbé mindenkinek a tudatában van meg, amit még sokan sem tudnak, hanem csak kevesen és csupán némelyek. De ez még hagyján, mert egy ténynek megcáfolhatatlan valószínűsége egyáltalában nem attól függ, sokan tudják-e vagy kevesen, hanem attól, hogy megtörtént-e vagy sem. Vannak olyan kétségtelen tények is, amelyekről sokáig nem tudott senki sem, csak megtörténtük után hosz-

szabb-rövidebb idő múlva tudódta ki és még akkor sem váltak köztudomásúakká. Csak, hogy vannak olyan állítólagos tények is, amelyek sohasem voltak bizonyos helyen és meghatározott időben végbement tények, hanem merőben valótlanságok, elképzelt tények, mégpedig vagy magáért az elképzelésnek valamelyes kellemességéért, vagy pedig, sokkal gyakoribban, bizonyos propagandás céltalul elképzelt, pontosabban szövege kóhott tények. Ezeknek, az ugyszólván ténytelen tényeknek bizonyítására azok, akiknek ez erkölcsi, tán inkább erkölcsitelen és anyagi érdekük, nem állanak köztudomásra hivatkozni, nem szégyenlik a köztudatot idézni a maguk hazug állításának támogatására, azt a köztudatot, amelyről a rája hivatkozók jól tudják, hogy fikció, fellelés csupán, az ő fölléte állításukkal kapcsolatban pedig a leghamisabb fellevés. Nem szégyenlik, mondtuk, de hogyan szégyelhetnék? Szeméremérzésük nincsen az ilyen lelkiismeretlen közvélemény-gyártóknak. Nekik különben még az a nem valami erős mentségük sincsen, hogy legalább maguk elhiszik azt a valótlanságot, amelyet tényként állítanak. Csak másokkal szeretnék elhitetni. Azt, ami a maguk szűk tudatában sincsen benne, azt próbálják a tömegek tudatába belecsempészni, köztudattá kiszélesíteni. Néha valamelyest sikerül is ez a művelet, néha nem, de bizonyos, hogy erkölcsi szempontból még siker esetében is — nem kell félni a goromba szótól — tizenhárompróbas erkölcsitelenység.

## III.

„ÁLLÍTOLAG SOK SZÁZEZER“ üldözöttek“ megmentése a Vatikán érdeme a nyíltan vagy alarcosan katolikus újságoknak, nemcsak külföldi, hanem magyar lapoknak is ravaszul kisícsizolt és mégis minden meszterkedés ellenére homályosnak maradt tükrében. Ezt a merész, sőt vakmerő állítást a lapok szerint nem kell bizonyítani, mert az állításba foglalt tény

„köztudomású“, benne áll a köztudatban. Minthogy a legkönnyebb és legegyszerűbb ilyen voltaképpen nem konkrét és meg nem fogható fogalommal operálni, minden aggály nélkül erre hivatkozni. A köztudat szerint a hitlerség fénykorában a Vatikán és kapcsolatos részei sokat tettek az üldözöttek megmentése érdekében. Ezt sok nyelven olvashatjuk, újabban mind gyakoribban a magabiztos határozottság hangján magyar nyelven is. Mi azt tudjuk, és most semmi féle köztudatra nem hivatkozunk, hanem ellenőrizhető, nemzsidó részről egybegyűjtött és összeállított hivatalos adatokra, hogy Európában hat millió zsidó pusztult el, ezek közül Magyarországon hatszázezer, az állítólagos vatikáni nagy mentőakció mellett, vagy — nyugodtan mondhatnók — ellenére is. Számos szavahihető külföldi közlés szerint ez az ugynevezett mentőakció minimális volt és legkisebbre méretezett voltában is oly plátói, gyarló és eleve már a gyakorlati sikertelenséget előre látató eszközökkel dolgozott, hogy teljesen negatív eredményei mellett mindennek inkább volt nevezhető, mint határozott mentőakciónak. Az üldözöttek százezreit mentette meg a Vatikán? Aki ezt mondja vagy írja, a klerikális propaganda legszélsőbb szertelenségébe esik. Hogy kik az elpusztultak, azt jórészt névszerint meg tudjuk állapítani. Hogy kik a Vatikán közbelépése következtében „százezrevel“ megmenekültek, az sem a maradékzsidóságnak, sem a célzatos frázisok hazug voltát belátó józan nem-zsidóknak köztudatában nincsen benne, bárhol igyekeznek is némelyek az állítás meg nem történt, de valójában csak mesebeli tények nagyon ingatag alapján ilyen köztudatot megteremtteni. A Vatikánnak vannak bizonyos érdemei, méltóságuk miránk nem tartozik. Bizonyos azonban, hogy a tömeges zsidómentés jogcímén javára érdemeiket a legügyesebb és legravaszabb klerikális propaganda sem kóhollhat sikerrel.

## A BUDAI IZR. HITKÖZSÉG

keres

## egyházfit,

aki a hétköznapi előimádkozó, a Törzsvadás és sóchet tisztelt is belüli. Mohol előnyben.

A pályázatot személyi és működési adatokkal és bizonyítvánnyal szeptember 1-ig kell a hitközség hivatalába, (II. Fő-u. 12.) küldeni.

EGYETEMISTA vagy főiskolás leány uti családjához otthoni tal. Neményi, Eszék-tör 7. szám.

## UTAZIK?

|                                             |        |
|---------------------------------------------|--------|
| Kupébőrönd 1. (60×40×20 cm.) . . . . .      | 39.80  |
| Repülőbőrönd (vászon 75×40 cm.) . . . . .   | 188.50 |
| Aktatáska (41-es tehén-spalt) bőr . . . . . | 69.80  |
| Lakkvászon iskolatáska . . . . .            | 19.80  |

Használt és új bőrönd vétele és eladása

LÁNG bűzönd, öltöztető, öltöztető (Saját műhely! Napszínház-utca 21. Szombaton zárva)  
Telefon: 135-033

# Hétszázezer zsidó az arab reakció poklában

**Irta: Gervai Sándor**

Vannak népek, amelyeknek a szociális élet, a munkásjóléti intézmények fejlesztése, a dolgozó rétegek életszínvonalának az állandó emelése a célja: az arab államok nem tartoznak ezek közé. Ők megelégszenek az-  
zal, hogy a politikai és főleg a diplomáciai gépezetük, kifogástalanul működjék. Nincs érzékségük gazdasági demokráciára, mert hiszen az uralkodó rétegek a hatalmukat saját alattvalóik, népük akarata ellenére is meg tudják tartani azáltal, hogy kiszolgálják egyes nagyhatalmak érdekeit. Sok mindenre jó az ügyes és fursangos diplomácia! Többek között arra is, hogy a saját országukban történő visszaélésekről és kegyetlenkedésekről eltereljék a külföldi közvélemény figyelmét.

Tudvalevő dolog, hogy az arab államokban a zsidóságot mindig elnyomták, európai ember részére elképzelhetetlen társadalmi megalkáztatásban részesítették, minden eszközzel megakadályozták, hogy a zsidóság kulturális színvonalára emelkedjen, valószínűleg abból az elgondolásból indulva ki, felesleges, hogy egy kisebbségnek fejlettebb legyen a szellemi élete, mint a gazdánépé. Az arab államokban élő zsidók nehezen adhattak hírt a multban önmagukról, szenvedéseikről, sérelmeikről. Néhány hónap óta azonban az arab reakció olyan intézkedéseket hoz sorozatosan a zsidó tömegek ellen, amelyek versenyeznek a Hitler által diktált zsidótörvényekkel, s éppen ezért a világ zsidóságának a lelkiismeretét fel kell ébresztenünk.

Ezerkilencszáznegyvennégyben, a gettókban, a csillagos házakban, a haláltáborokban egyaránt felvetették a halálra ítélt zsidó emberek a kérdést: vajjon gondolnak-e ráink azok a zsidó testvéreink, akik szabadon élnek, szabad országokban, érzik-e a mi fájdalomainkat, fel tudják-e fogni annak az anyának a keservét, akitől elveszik a gyermekét, hogy elégedsék? El tudják-e képzelni az éhezés nyomán lámadt kinokat?

Ma, 1948-ban, az arab reakciós államokban élő zsidó testvéreink vetik fel ugyanezt a kérdést s miközben ret-

legve gondolkodni arra, hogy mit hoz a holnap, reménytelen helyzetükben is, titokban azért hiszik, még akkor is, hogyha bihetetlen, hogy megmozdul érdekükben a szabad országban, szabad lársadalomban élő zsidóság, s kivülről felülről segítő kezét.

De valami egészen csodálatos és rendkívüli dolgot lát-hatunk ezen a téren: min-denki tudja, hogy pogromok vannak az arab államokban, mindenki tudja, hogy mit je-lentenek azok az apró és el-dingolt hírcsekék a nemzet-közi sajtóban, amelyek arról számolnak be, hogy Yemen-ben, Libanonban, Egyiptom-ban az arab reakciós kormá-nyok demokratikus lapokat tiltanak be, szakszervezeteket oszlatnak fel, és üldözik a haladó gondolkodású rétegeket. Négy-öt soros hírek ezek s ugyanakkor, ezzel egyidő-ben, valamivel nagyobb cik-kek arról számolnak be, hogy a templomokba szorult zsidó-kat lemészárolták, a „zsidó utcát” felgyújtották, kirabol-ták a zsidók lakásait; ez a két esemény, ez a két intéz-kedés az arab országokban együtt jár, karöltve halad s a világ mégis hallgat, tűri ezt és nem vonja felelősségre az arab reakciós kormányokat.

## Mi történt tulajdonképpen?

Mondjuk ki végre azt, amit nemzetközi újságírói körökben különben is tud már régen mindenki: a reakciós arab diplomácia minden összekötletével megmozgatva annak érdekében, hogy a nagy világpolak ne foglalkozzanak a zsidókat pusztító pogromokkal, ne „izgassák fel a kedélyeket“ azzal, hogy megismertetik a világot az arab reakció embertelenségével, amely többek között arra vetemedik, hogy az arab országokban lévő zsidóknak az élelmiszerellátását a létminimum alá szorítsa s akkor, amikor a világ többi részein — így pl. Magyarországon — már nem éheznek az emberek, az arab országokban élő zsidók részére a mindennapi kenyér probléma legyen.

Mi tudunk olvasni a francia zsidóság lapjaiban megjelent rövid, kis hírekből, mi tudjuk, mit jelentenek az ilyen hivatalosan megfogalmazott ridég mondatok: „Ujabb korlátozó intézkedé-

sek a zsidó lakossággal szemben": mi tudjuk, hogy ez végeredményben a zsidó tömegek kiirtására vezet s ha valaki ezt első lépésnek tekinti, mi nagyon jól tudjuk, hogy ezt további lépések is követik majd.

Hétszázezer zsidó néz ag-  
gódva a rideg holnap elé és  
tudja nagyon jól, hogy az  
arab reakció országában  
nincs számára jövő. Az arab  
reakció mindig talál okot és  
alkalmat arra, hogy a legkü-  
lönösebb címeken sanyar-  
gassa a zsidóság százazreit.  
Vajjon ujdonaság-e ez az ü-  
ldözés? Mit várhat a zsidóság  
attól az arab reakciótól,  
amely saját népét is példát-  
lanul alacsony gazdasági és  
szellemi színvonalon tartja,  
mert úgy gondolja, hogy ily-  
módon meghosszabbíthatja  
uralmát. A zsidóság nem bi-  
zik és nem várhat semmi jót  
az arab reakciótól. Amint-  
hogy semmiféle reakciótól,  
fasizmustól nem várhat sem-  
mi jót. A zsidó százazeteknek  
az életét csakis úgy lehetne  
biztosítani, ha az arab reak-  
ció országából Izraelbe, a  
Negybe telepítenék át őket.

A magyar zsidóságnak tudnia kell, hogy milyen veszélyek fenyegetik zsidó testvéreinek százazreireit. A sorozatos pogromok hírei kiszivárognak az arab államokból és mi nem hallgathatjuk el azokat. A mi számunkra egy pogrom, ahol zsidók százai veszítik életüket, nem napihír, hanem tragédia s nem petítelt szedett cikkekeseében foglalkozunk vele, hanem hangosan kiáltjuk tovább az arab reakció polkáiban sinyilődő zsidó testvéreink százazreirenek a segítségérését. A magyar zsidóság, amely már egyszer volt hasonló állapotban s csak a Vörös Hadsereg mentette meg az utolsó pillanatban a teljes kiirtástól, visszhangozza ezeknek a zsidó százazreknek a jajkiáltásait.

## Bélyegzőket és ajtónévtáblákat

készít és javít szakszerűen

**Hirschl Hermann hadirok-  
kant bélyegzőkészítő,**

VII., Csengery-u. 26., fsz. 2. Le-  
velezőlap, vagy telefon (422-200)  
hívásra házhoz jövök. Vidékre  
pontosan szállítok.

## Kivándorlónak, külföldre utazónak

jól bevált tanulmányomat eladom. Minden üzletben kapható, mindenütt kifizetésigényelt tümegeik. Csak igazoltan kifizető, komolyan gondolkodó személyekkel tárgyalok. „Egyedül redli” jellegű Singer Hirdetőkrodóba. We-  
seknyi u. 35.

## Felavatták a Maros- utcai mártírok emléktábláját

A nyilas rémuralom rengeteg kegyetlen gyilkosságot hajtott végre a zsidóság körében. A vé-  
rengzések végtelen sorozatából  
is kiemelkedik az a megdöb-  
bentő gaztető, amelyet a Maros-  
utcai korbáczban végeztek: nem  
propagandaszólam, hanem ri-  
deg tény, hogy ágybanfekvő su-  
lyos betegeknek és európai hírű  
orvosokat iktattak ki megfon-  
tozt kegyetlenséggel. Ezeknek a  
mártíroknak az emlékéit öröki-  
tetle meg a budai Chevera Kadis-  
sa a Maros-utcai kórház aulá-  
jában elhelyezett emléktáblán,  
amelyet vasárnap délelőtt avat-  
tak fel nagy közönség jelenlé-  
tében.

Az ünnepség Sirota Sándor főként a megrázó zsolnárával kezdődött, majd dr. Beneschofszky Imre budai főrabbi mondott imát és emlékbeszédet.

— Élni és emlékezni kell, —  
mondotta. — ez a feladat a jele  
és bizonyítéka annak, hogy nem  
felejtettük el, a Maros-utcai  
kórház orvosainak hűsies ör-  
felhúzóását és mártírhalálát.  
gyilkosoknak kiszolgáltattott be-  
tegek kinszenvedései. A mi fel-  
adatunk, hogy küzdjünk a gyü-  
lölet szellemé ellen, nehogy  
meggyőzser uralomra kerüljön.

Ezután a közönség elmondotta a Kaddis imát, majd kivonultak a külső Recess-uli temetőbe, ahol a meggyalázott Tórárt, amelyet budai munkaszolgálatosok hoztak Ukrajnából, eltemették. Dr. Klein Miklós rabbi helytormeyvű beszédet mondott a Tóra sirjánál. Dr. Beneschofszky Imre főrabbi ezután a Maros-utcai mártírok emlékoszlopára előtűt mondott beszédet. Csak a pergament égett el, — mondotta a Tóra temetőésze — a betűk megmaradtak. Csak a matkaria került a földre. Halál volt a sorsa azoknak a népeknek, amelyek meggyalázták a Tórárt. Ezután Sirotai Sándor főként az Arzé halva-non című gyászdal énekelt el drámai erővel.

A Maros-utcai kórház gyász-ünnepélyén megjelentek: dr. Bálint Béla a budai Kadisa elnöke, dr. Csobádi Samu a budai hilközség elnöke és a teljes előjáróság: Elek Gyula szertartásügyi előjáró, Brück László temetésiügyi előjáró, aki különös gondossággal állította helyre a budai zsidó temetőt, dr. Benedek László igazgató főorvos, dr. Rubinyi Mózes egyetemi r. k. tanár, a Magyar Cigánista Szövetség képviselőjében dr. Dénes Béla. A kegyeletos ünnepségek méltó megrendezése Szoffer László főtitkár érdeme.

**VIDÉKI ISKOLÁS RÉSZÉRE** igen me-  
lett, tiszta otthont nyújtana, külön-  
szobával, özeveg urindó, Szent István-  
körút 10., földszint 5.

# ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

## Az olasz állam ujjaépített a lerombolt zsinagógákat

A *World Jewish Affairs* legújabb száma közli, hogy teljes eredménnyel végződtek azok a tárgyalások, amelyeket Raffaele Cantoni, az Olaszországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke löbbszben folytatott Alcide de Gasperi miniszterelnökkel. Az eredmény azt jelenti, hogy az olasz kormány államköltségen épített új a lerombolt vagy súlyosan megrongálódott zsinagógák egész sorát. Az olasz kincstár költségén épül új a bolognai, firenzei, milánói és turini zsinagóga, s ugyancsak az olasz kincstár költségén végzik el az alessandriai, ferrari, pá-

duai, pitiglianói és viareggioi zsinagógák helyreállítási munkálatait. A régi Leghorn-zsinagógát a nemzeti emlékek közé sorolták és azt szintén teljesen restaurálták.

Nagy küzdelem ért véget az olasz kormányban ezzel a döntéssel és az ezt nyilvánosságra hozó dekrétummal. A háborús károk jóvátételéről szóló 1946-os rendelkezések ugyanis csupán a katolikus templomok restituciójáról intézkedtek. Az olasz zsidóság szervei azóta küzdöttek a rendelkezések megváltoztatásáért.

## Joachim Prinz németországi körútja

Joachim Prinz, aki régebben berlini rabbi volt és most az egyik newyorki hitközség élén áll, a Zsidó Világkongresszus megbízásából látogatást tett Németországban. Tapasztalatairól később a nyilvánosságnak is beszámol.

Joachim Prinz Frankfurtban William Haber professzorral, Lucius Clay tábornok zsidóügyi tanácsadójával tárgyalt, majd megbeszéléseket folytatott az USA-zóna zsidó vezetőivel.

Kölnben Joachim Prinz zsidó nagygyűlésen beszélt, azután Düsseldorfban résztvett a brit zóna husz hitközsége vezetőjének konferenciáján. Belsenben a táborlakókhoz intézett beszédet.

A hamburgi zsidók nagygyűlésén tartott beszédével ért véget a Zsidó Világkongresszus meg-

bízottjának németországi tanulmányútja.

(Ez alkalommal is meg kell jegyeznünk, hogy Joachim Prinzt semmiképp sem tartjuk alkalmasnak, hogy a Zsidó Világkongresszust Németországban, vagy másutt reprezentálja. A németországi szenvedéseket túlélt zsidók jelentős része azokhoz a szocialistákhoz és kommunistákhoz tartozik, akiket Joachim Prinz a montreuxi kongresszuson tudatlánul ki akart rekeszteni a Zsidó Világkongresszus vezetőségéből. Joachim Prinz, aki maga is németországi menekült volt, elfeledkezett arról, hogy mi történt annakidején Németországban. Most sem alkalmas arra, hogy megítse a hillerista horzsolásokon átesett zsidók lelki világát.)

## A zsidók részvétele Lengyelország ujjaépítésében

A *World Jewish Affairs* írja, hogy Wrocławban a Nyugati Területek Kiállításán külön rész mutatja be azt a munkát, amelyet a zsidók végeztek Lengyelország ujjaépítése terén.

Főképpen a zsidó szövetkeze-

tek hatalmas ipari és mezőgazdasági teljesítményeivel kapcsolatosan hangzottak el minden oldalról elismerések. A „Szolidaritás” zsidó szövetség a lengyel szövetkezeti törekvések első vonalában halad.

## A párisi zsidó dokumentációs központ új kiadványai

A *Zwischen den Zeiten* című új zsidó folyóirat beszámolót közöl a párisi Centre de Documentation Juive Contemporaine új kiadványairól.

A párisi Zsidó Dokumentációs Központ a következő műveket jelentette meg:

A varsói gettó csatája. (Német

dokumentumok a vareói zsidóság hősi felkeléséről.)

A zsidók üldözése Franciaországban és a Nyugat más államaiiban, ahogy Franciaország Nürnbergben előterjesztette. (A nürnbergi per számára összegyűjtött dokumentumok.)

A sajtó, a propaganda és a közvélemény a megszállás alatt.

Adalékok a franciaországi zsidó ellenállás történetéhez.

A franciaországi zsidó szervezetek tevékenysége a megszállás alatt.

A zsidók helyzete Franciaországban a német megszállás alatt.

Adalékok a Franciaország-ellenes tábor internálótáborainak történetéhez.

Drancytól Auschwitzig. (Drancyban volt Franciaország legnagyobb gyűjtőtábor.)

## Készül az Egyesült Nemzetek népesedési évkönyve

A *World Jewish Affairs* közli, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete ez év végén népesedési évkönyvet készül kiadni és ebből végre hiteles adatokat szerezhetünk majd a világ zsidóságának népesedési megoszlásáról is.

## Mit akar az A.D.I.V.A.?

Megalakult Párisban az A. D. I. V. A. (teljes címén: Association pour la défense des intérêts des victimes de l'Axe.) Az 53. Rue La Bruyère alatt működő szövetség azért harcol, hogy Németország a zsidóságnak az elszenvedett károkért megfelelő jóvátételt adjon.

## A brit katonai hatóságok apatikusan nézik a németországi antiszemizmust

Az amerikai zsidóság folyóirata, a *The National Jewish Monthly* első oldalán foglalkozik a németországi és ausztriai antiszemizmus növekedésével, s főképpen a brit megszálló hatóságokat okolja az antiszemi-

lizmus terjedéséért.

Az amerikai zsidó folyóirat szerint: a brit katonai hatóságok apatikusan nézik a németországi és ausztriai antiszemizmust és még az incidenseket sem torolják meg.

## Egy német rádiókommentátor a tömeggyilkos Ohlendorfi tábornokot magasztalta

A Düsseldorfban megjelenő *Jüdisches Gemeindeblatt* beszámol arról az ünnepségről, amelyet a kölni zsidó hitközség rendezett mártírjai emléktáblájának leleplezése alkalmából.

Dr. Marcel Fraenkel, az északrajnai-vezszfáliai állami minisztérium főtitkárja, aki az emlékbeszédet tartotta, a többi között ezeket mondotta:

— 11.000 kölni zsidó emléket őriz ez az emléktábla, amelyet most az északrajnai-vezszfáliai kormány nevében felavattak. De szólnom kell önökhöz, mint zsidónak is. Ez az emléktábla nemcsak önök számára jelent emléket, de figyelmeztetés kell, hogy legyen a német nép számára is. Figyelmeztesse a német népet, hogy vérváddal illetik és jóvá kell tennie bűnét, hogy megszabaduljon ettől a vádtól. Beszéljünk nyíltan. Nehány prominens, antifasiszta

politikustól eltekintve, eddig nem sok olyan nyilatkozatot hallottunk, amely azt mutatta volna, hogy a német nép elismeri bünségét. Nem az anyagi jóvátételre gondolok elsősorban, hanem a német nép szemléletmagatartására. Hogy lehetséges, hogy sok zsidó családnak ma sincs rendes lakása kiéltető megélhetése, jó ruházata? Egykedveség vagy ellen-szenv nyilvánult meg ilyen szempontból a német hatóságok részéről? Nem kellett tapasztalunk, hogy az antiszemizmus megint nyíltan és szemtelenül megnyilvánul? Münchenben plakátokat ragasztottak ki, amelyeken ezt olvashattuk: „6 millió csirkefogót megöltek, de még mindig 6 millió zsidóval kevesebbet gázoltak el, mint kellett volna!” Állapítunk meg a legnagyobb felháborodással, hogy a rádió egyik kommentá-

Kora nemrégiben „emberbarát-mak” nevezte azt az Ohlendorff SS-tábornokot, aki maga is beismert 90.000 gyilkosságot, de akinek lelkiismeretét valószínűleg sokmillió zsidó, orosz, lengyel és más nemzetiségű ártatlan ember pusztulása terheli. Ez a rádiókommentátor azzal fejezte be szavait, hogy: „Ohlendorff meghalhat, de szelleme az az egész világon tovább él.” Mi történt dr. Güntherrel, aki ezt a rádiókommentárt tartotta? Mit tett a rádió és mit tett a német igazságszolgáltatás? És mit tettek a német hatóságok azokkal a temetőrombolásokkal kapcsolatban, amelyek ma már olyan méreteket öltenek, amilyeneket nemrég még el sem képzelünk? Néha letartóztatnak itt-ott egy-egy gyermeket vagy fiatalkorút, de a felbujtók sohasem jutnak a rendőrség kezére. Nem tudjuk, hogy a rendőrség tudatos szobottálással, vagy tehetetlensé-

vel állunk-e szemben? Mit akarnak a náci ezekkel a temetőrombolásokkal? Azt akarják, hogy felszakadjanak a sebeink? Ha ezt akarják, elérik, de ezek a felszakadt sebek arra kényszerítenek bennünket, hogy sokkal elszántabban harcoljunk a fasizmus és a náci-terror ellen, s a hamis kiméletet, amelyet oly sokszor gyakoroltunk, félrelegyünk.

### Selig Brodesky hatvan éves

A Zwischen den Zeiten közli, hogy Selig Brodesky, a leeds-i egyetem híres matematika-tanára, a Board of Deputies of British Jews elnöke nemrég látogatóba hatvanadik születésnapját. Brodesky 1888-ban született Oroszországban és már mint gyermek került Angliába, ahova szülei a cári rendszer üldözése miatt kivándoroltak.

### „Nincs becsületes antiszemitizmus”

A düsseldorfi Jüdisches Gemeindeblatt ismerteteli azt a beszédet, amelyet Franz Heitgreis mondott a nemzeti szocializmus üldözöttjeinek düsseldorfi nagygyűlésén.

— Az antiszemita — fejtette ki Franz Heitgreis — a többi között ma már azt hirdetik, hogy vannak becsületes antiszemita is, tehát nem szabad minden antiszemitát nácinak nevezni. Mi azt mondjuk, nincs becsületes antiszemitizmus és minden fajtájú antiszemitizmust el kell nyomni, mert aki az antiszemitizmusnak szólásszabadságot, vagy sajtószabadságot ad, az a náciizmusnak nyújt szabad megszólalási lehetőséget. Tiltakoznunk kell az ellen is, hogy a német igazságszolgáltatás egyes szervei sorozatosan fel-

mentsék a náciakat. A német nép, sajnos, még mindig nem akarja belátni azokat a bűnöket, amelyeknek elkövetésében nagy szerepet játszott.

### Német rendőrök zsidókat bántalmaztak Münchenben

A „Jewish Chronicle” közli, hogy Münchenben botrányos jelenetek játszódtak le a Zsidó Bizottság helyiségeiben. A német rendőrség közegei házkutatást tartottak és ennek során nőket is inzultáltak.

Schwimmer, a Zsidó Bizottság elnöke a rendőrségre ment és elégtételt kért, mire német rendőrök őt is bántalmazták.

### Oroszországból megérkezett és a Degobnál jelentkezett munkaszolgálatosok névjegyzéke:

| Név          | Szült év | Szárad | Láger         | Pontos cím         |
|--------------|----------|--------|---------------|--------------------|
| Méth Miksa   | 1916     |        | Krasznajarszk | Vöröskereszt-u. 9. |
| Akos Imre    | 1920     | 5/3    | Sztalingrád   | Király-u. 99.      |
| Welsz Sándor | 1909     | 107/7  | Sztalinov     | Alkotmány u.       |

A DEGOB információk osztályának (Budapest, Bethlen-tér 2. I. 26.) közlése

### A Degob jelentése Oroszországban tartózkodókról

Ansclovics Mózes szabó, Munkács, Kromajovszkraj.  
Halmovits Mihály mészáros, Huszt, Kromajovszkraj.  
Händler Béla Nagykatá, Babel.  
Kulikov Pálné sz. Schwuger

Katalin, Budapest, Kömi a. sz. r.  
Rosenfeld Ernő pincér, Budapest, Moszoba.  
Schwarcz Ernő kereskedő, Budapest, Moszkva.

DEGOB Információs Osztály (VII., Bethlen-tér 2., I. 36.) közlése.

## Beszélgetés a Szocialista Munkáspárt izraeli kiküldöttével: az ország politikai helyzetéről

Péterfi Endre, az Ichud Mapáj Szocialista Munkáspárt izraeli kiküldöttje, az elmúlt napokban tért vissza Tel-Avivból Budapestre, ahol alkalma volt pártjának vezetőivel: David Ben-Gurion miniszterelnökkel és Shertok külügyminiszterrel a zsidó állam jelenlegi kül- és belpolitikai helyzetéről beszélgetni. Péterfi Endre az Uj Élet részére a következő nyilatkozatot adta Izrael aktuális politikai helyzetéről:

— Izrael országa békét akar, de a jelenlegi helyzet rosszabb a háborúnál: a fegyverszünet annyiba kerül, mint a háború. Az angolok célja az, hogy a zsidóságot ilymódon anyagilag tönkretégyék és kifáraszták. A fegyelem szempontjából is hátrányai vannak a bizonytalan ideig tartó fegyverszünetnek: harcoló hadsereget sokkal könnyebb kézben tartani, mint a létlenségre kárhoztatottat.

— Izrael államának határaitra vonatkozólag a kormány elgondolása a következő: az UNO által megajánlott határokat csak abban az esetben fogadhatja el Izrael kormánya, ha a Szovjetunió és az Egyesült Nemzetek határozatának megfelelően Palesztinában egy arab államot is felállítanak, amely gazdaságilag, együttműködne Izrael országával. Amennyiben ez nem történik meg, Izrael népe ragaszkodik a fegyverek által elfoglalt területekhez is. Nincsen Izrael országának egyetlen olyan rétege sem, amely belenyugszik abba, hogy Palesztina területeiből ajándékokat osztogassanak a zsoldos és reakciós arab államoknak.

— Izrael orientációjára vonatkozólag, elvtársaim, itt, Magyarországon sokszor kérdezik tőlem, miért nem jelenti ki határozottabban és nyíltabban Izrael kormánya, hogy a Szovjetunióval és a népi demokratikus országokkal jár egy uton. Erre vonatkozólag hangsúlyoznom kell, s szeretném, ha ezt megértenék minden oldalon, hogy Izrael országa a világ legkisebb, legfiatalabb és legkényesebb helyzetben lévő országa, amelynek kormánya rendkívül óvatos, tartózkodó és megfontolt politikát kell, hogy folytasson. Meg kell mondanom, hogy a Szovjetunió soha egyetlen formában sem kívánta Izrael kormányától ezt a döntő állásfoglalást, mert a legnagyobb jóakaratú és megértéssel viseltetik ügye iránt és ezt úgy a mult-

ban, mint a jelenben a döntő órákban mindig bebizonyította. A mai súlyos nemzetközi helyzetben az egyetlen pont Izrael államának az ügye, amelyben a Szovjetunió és Amerika nem foglal el ellentétes álláspontot. Az amerikai zsidóság, ha bár nagyon is jól tudja, hogy Izraelben a hatalom a munkásosztály kezében van, amely a szocializmus felé halad, mégis komoly összegekkel támogatja Izrael országát.

— A magyar kormány elismerését Izrael országa őszinte örömmel és lelkesedéssel fogadta. A héber napilapok ez alkalommal hasábos cikkeket tartalmaztak a magyar külpolitika demokratikus vonalvezetéséről, békére törekvő szelleméről és imperialista ellenes magatartásáról. Izrael kormánya a diplomáciai kapcsolatot a magyar kormánnyal előreláthatólag október elején veszi fel. Akkor indulnak meg a tárgyalások a rendezett és törvényes keretek között lebonyolódó alja kérdésére vonatkozólag is.

— Mi bízunk abban, hogy a demokratikus magyar kormány, amely eddig is kézzelfogható bizonyítékát adta Izrael állama iránti jóakarátának, megértéssel fogja kezelni azoknak a cionistáknak az ügyét, akik Izraelben kívánnak letelepedni, hogy ott egy demokratikus országot építsenek fel — fejezte be nyilatkozatát Péterfi Endre, az Ichud kiküldöttje.

(G-S)

### Jahrzeittáblát, jahrzeitzkönyvet és jahrzeittápot olcsón készít

Hirschl Hermann, VII., Csengety-u. 26., fsz. 2. Levelezőlap hívásra, vagy telefonhívásra (422-200) jöve. Vidéki rendeléseket is pontosan szállítok.

AUT. ORTH. IZR. HITKOZSÉG ELNÖKSÉGÉTŐL. SATORALJAUJHELY.

Az ősz nagyünnepekre.

### Szigoruan orthodox, kellemes hangú előimádkozót keresünk.

Érdekes megfigyelés szerint. Köszönet csak a meghívottaknak írtunk. Pályázatok Izráel József hitk. effők címére küldendő. Izráel József hitk. effők. Kálmán Arnold hitk. effők.

### Uriasszony albérleti szobát adna

csalleg rendezett, két szobát vagy iskolai hallgatónak. Érdeklődni a WIZO-nál. V. Arany János-utca 29. 9-3-ig.

Korein Dezső:

## A lelkek konszolidációja

Evekkel ezelőtt a székesfővárosi törvényhatósági bizottság egyik ülésén a gazdasági konszolidáció került napirendre. E tétel tárgyalásánál felszólalásomban azt vallottam, hogy sokkal fontosabb a lelkek konszolidációja, mint a gazdasági. Az elmúlt súlyos évek tragikus eseményei sajnos, engem igazoltak. A gátlás nélkül kifejtődött zsidógyűlölet uszításai végül tömeggyilkossággal végződtek. A világ papságának nemessen gondolkodó része legutóbbi Fribourgnan kongresszusra gyűlt össze. A rettenetes események hatására a kereszténység és zsidóság közötti együttműködést akarja szolgálni. A konferencia célja volt: együttműködést létesíteni a keresztény és zsidó egyház között a nevelés, a kölcsönös hírcserélés és a kulturális tevékenység terén, hogy ezzel testvéri szeretetben egyesítse a különböző népeket. A hirdető azt is közli, hogy meg akarják világítani azokat a veszélyeket, amelyek az antiszemitizmus terjedésével civilizációnkban fenyegetnek. Végre tehát aktuálisá vált az antiszemitizmus kúrájának életbevágó feladata, amit csak teljes őszinteséggel és alaposítással lehet eredményesen megoldani.

A gyermeklelkek nevelésének fontosságát most már ez a kongresszus is komolyan vette és tárgyalta. Az iskolák államossítása kapcsán a gyermeklelkek nevelése nálunk is egyike a legfontosabb feladatoknak. A jövő generáció lelki egészsége legyen a hitoktatás célkitűzése. Sajnos, e téren eddig vagy semmi sem történt, vagy pedig, ami még ennél károsabb, egyoldalú fanatizmussal telítették a hitoktatást. És ez különösen a katolikus hitoktató missziós munkája jegyében folyt le. Nem ismételve lemeztől, emberekről és társadalmi békéről szóló papok a gyermeklelkekhez, hanem a Golgotán körüli legenda beolvasása alapján Judásról és a zsidók gyilkos szerepéről beszél a hittanár. Tormézetesen ily nevelés mellett kétféleképpen az antiszemitizmust, amely azután egész életben keresztüli az iskolából kikerült növendékek életfelfogása lesz. A legszigorúbban kellene elbírálni a keresztény hitoktatók működését, mert sajnos, egy részük nem ismételtémet, emborszeretettel és szívóságot, hanem széthúzást és főleg zsidógyűlöletet plantál az ártatlan kis lelkekbe. Ha ezt meg nem szüntetjük, újból kitermelik a

gyűlölet rossz szellemét és nem jutnak el a várvárt békéhez és nyugalomhoz.

Amellett egyes buzgó hittérítők a mai időköt tartják alkalmasnak arra, hogy a „levegő zsidó lelkekkel” megmentse. Még mindig nem akarják belátni, hogy a szellemet nem hittérítéssel, hanem bűnbánattal, jószággal, emberszeretettel és főleg őszinte békével lehet begyógyítani. Miert keresik ismét a társadalmat szétválasztó momentumokat, ahelyett, hogy hiszelve minden ember leghiszerebb lelki kincsét, a hitvallást, jószágot összefogással munkálkodnának az ország felépítésén. A hittérítés erőszakos és tolatkódó módszere oly izléstelen, hogy attól minden kultúremler elfordul. Nem volna sokkal nemessebb, ha a felekezetek egymást megbecsülve, mindegyik saját területét művelné és kölcsönösen tiszteltetben tartanák hitbeli meggyőződésüket. Egyik vallásnak sincs joga a másikon erőszakot tenni. A lelkiismereti szabadság az egyetemes emberi jogok egyik féltett kincse. Hiszen mindegyik felekezet ugyanazon magas szociális cél megvalósításán áll és törekvésük, hogy az emberek felkísérését saját dogmáik és szertartásaik alapján kielégítsék. Becsülnék meg tehát egymást a felekezetek vezetői, egyesüljenek egy táborban a közös ellenséggel, a lelketlenséggel szemben.

A missziósok számára éppen elég súlyos feladat volna a mai nemzedéket a brutáliságból kimenve, emberszeretetre áttéríteni. Mi, zsidók, négyezer év óta vagyunk az isteni erkölcs-törvények jáklyahordozói. Mi sohasem fogunk asszimilálódni, mert „papi birodalom és szent nép” lettünk a Tízparancsot kihirdetése alkalmával. Mi mindenkor vallásait tiszteljük és becsüljük. De ugyancsak elvárjuk a tulsó oldaltól is. Ezzel szemben a tulsó fronton fáradhatatlanul invitálják a zsidóságot a keresztelés medencéhez. Páros napokon a katolikusok, páratlan napokon pedig a református lelkészek és hittanárak tartanak missziós előadásokat. Ezek a missziósok egyedüli céljuknak a zsidóság megkeresztelését tűzik ki. Sajnos, a egyetlen sors és a Hitler-legények eléggé gondos-

kodtak arról, hogy ne feledkez-zünk meg a keresztényhadjáratok és spanyol inkvizíciók korszakáról. Felváltva irányítják ellenünk a lelketlen izgalás és lelkehalasztó hittérítés fegyvereit. A két effentésnek látszó támadási módszer azonban végeredményben mégis csak egy oml szolgál — a zsidóság megsemmisítését. Mennyivel nemessebb, lélekemelőbb a Szentírás ígéje, amely egyébként a keresztény erkölcsnek is alapfogdálat és amely abban a remek mózesi törvényben jut kifejezésre: „Szeresd felebarátodat, mint te magadat” (Mózes III. 19. 13.). Hisz az Ótestamentum gyönyörű szociá-

lis és emberiséget hirdető parancsait részben az Újtestamentum is átvette — elméletben. A gyakorlat egészen az ellenkezőjét mutatta. A „Szeresd felebarátodat, mint te magadat” parancsa mellett azt is kodifikálta a Szentírás: „Ne állj vesztet, felebarátod vérénél!” (Mózes III. 19. 16.) Ezt kellett volna gyakorolni a keresztény humánumnak a múlt évek sötét idejében.

Most tehát várjuk a fribourgi világkongresszus mőkódésének eredményeit. Talán végre bekövetkezik a régóta várt „lelkek konszolidációja” és azzal a várva-várt világbéke is.

## A kormány, a pártok, a felekezetek képviselőinek beszéde után avatják fel a szolnoki mártírok emlékművét

Augusztus 8-án, vasárnap délelőtt 11 órakor avatják fel a szolnoki mártírok zsidóság a templom előcsarnokában a deportálásokban és munkaszolgálatban elhunyt hittérítők emlékére felállított emléktáblát.

Az ünnepség a szabad ég alatt, a templom udvarán tartották meg.

Szolnok város polgármestere a város dolgozó együttérzésének jeléül elrendelte, hogy augusztus 8-án a középületeket gyászlobogóval lobogózzák fel és ugyanakkor felszólította Szolnok lakosságát, hogy házaikat gyászlobogózzák fel.

A templom előcsarnokának bejáratát gyászdrapériával vonták be, és az emléktábla előtt a rendőrség fegyveres díszőrséget állított.

Az ünnepség Karvay László pesti kámtor gyászszóhárral kezdődött. A lélekbenmarkoló gyászimák elhangzása után dr. Singer Ödön főbíró állt a szószékre. Beszédében kifejtette, hogy nem ünnepelni gyűlt össze Szolnok zsidósága és a velük együttérző demokratikus gondolkodó tömege, hanem a gyász, a fájdalom és szenvedés gyűjtötte össze az embereket. Mert azt a 798 zsidó testvért, akinek nevét bevészték fekete betűvel a fehér márványtáblába, soha elfelejteni nem fogja, de nem is akarja, nem is tudja senki. Bevezetőben felhívta a megjelentek figyelmét arra a bibliai tanításra, amely a demokráciának is egyik alapköve, az emberek testvéri együttérzésére, mint ahogy a próféta is hirdette: Nemde, egy atyánk van mind-

amnyunknak; nemde, egy Isten teremtet mindannyunkat, hát miért lámad ember az ő testvére, hogy megsemmisítetlenül leessen Istennek szövetségét.

Mély hatást keltő beszédét könyörgéssel fejezte be a főbíró, a mindenható Istent kérve, hogy küldjön vigaszt a gyászborultaknak, de ugyanakkor megnyugvást az elhunytaknak, a jellemtől elpusztultaknak, kinek sírját sem tudja ember, mert nincs is sírjuk, hiszen a gáz és tűz emészette meg testüket és könyörgve kérte a Mindenhatót, hogy az emberiségnek adjon erőt, hogy egymásra találjanak és békességben éljenek, igaz barátságban egymás mellett.

A kormány nevében Bóka László kultuszminiszteri államtitkár emlékedett szóra.

— Kalapban állok itt a szószéken, — mondta Bóka államtitkár — mert szégyellem magamat, el akarom orámat, mert olyasmiről, olyan szegényteljes eseményről, amelyhez fogható nem történt, de ő a demokratikus kormány és a demokratikusan gondolkodó nép nevében ígéri, hogy vigyázni fognak arra, hogy a múlt szörnyiségei soha többé meg ne ismétlődjenek.

Majd Domonkos Miksa, a Magyarországi Izr. Országos Irodája és a Pesti Izr. Hitközség nevében emlékedett szóra.

— Országjárásom alatt, — mondta Domonkos Miksa — szerte az országban romokkal találkozom, de a romok mellett fel-feltűnedezik az életnek lelkesítő ereje is, az újjáépítés nagyszerű, grandiózus munkája. A romok, a közelmúlt szörnyű eseményeit mindennél beszédesebben mondják el nekünk, de az újjáépítés, amelyből mi igen is erősen kivesszük részünket, megmutatja, hogy a sokat szenvedett, gyászba borult zsidóság életenergiája visszatért, és dol-

**SIRKÖVEK, MÁRKUS GYULA**  
Mártíremlékek  
gránit, márvány  
és műköből  
sirkóraktára  
Ujpest, Apponyi-utca 25. sz.  
Ezelőtt HALÁSZ MIKLÓS cég

gozik önmagáért, mártírjaiért, kiknek szent nevét és emlékét soha egy pillanatra sem szűnik meg ápolni és megőrizni. Az Országos Iroda vezetősége és a Pest-i Izr. Hitközség elöljárósága részvétele tolmácsolásával fejezte be nagyhatalú beszédét.

A szolnoki r. kath. egyház nevében Sebestyén Sándor esperes-pébános mondott beszédet.

A szolnoki ref. egyház nevében dr. Szokody Gyula ref. lelkes beszélt, aki beszédében héber idézeteket mondott és azzal fejezte be, hogy „Zécher cádik livráchá“, a mártírok, akik megigazultak, legyen emlékükhöz köze.

Szolnok város polgármestere nevében Veres József főjegyző tolmácsolta Szolnok dolgozóinak együttérzését a gyászoló gyülekezettel.

A Magyar Dolgozók Pártja nevében Peredi András beszélt, aki beszédében kifejtette, hogy a szabadságot a Szovjetunió és a lengyelk vezérének, Szaulinak köszönjük meg és ezért a szabadságért nekünk dolgozunk kell a demokrácia keretein belül.

A Kisgazdapárt nevében Guba Mihály országgyűlési képviselő szólalt fel, a Paraszpart nevében pedig Kállai Zoltán.

Oláh Miklós né a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége szolnoki csoportjának együttérzését tolmácsolta, Lenkel László pedig a szabadságharcosok nevében tisztelt meg emlékmű előtt.

Rácz Zoltán dr. lelkesvezetés a Honvédelmi Minisztérium kószoruját helyezte el az emlékművön, majd dr. Tóth Sándor alezredes, a szolnokmegyei rendőrség vezetője a demokratikus rendőrség nevében helyezett el kószorút az emlékművön.

A XII. Községkerület és a Kecskeméti zsidóság nevében dr. Schindler József kecskeméti főrabbi tartott nagyhatalú beszédet és beszédében felszólította az embereket arra, hogy a boldogság útja csak az lehet, ha igaz szeretettel közelednek az emberek egymáshoz és megértik egymást a jóra és annak ösvényét nem hagyják el soha.

Az ünnepség utolsó szónoka a szolnoki hitközség elnöke, Rákóczi Andor volt. Azzal kezdte beszédét, hogy a kövek beszélnek, mert a kövek sem élettelen. A kövek visszaveri a lódobogást, visszhangozza az öröm és a jajszó kiáltását, ha a hang beleütődik. És ez az emléktábla, amelyet a szolnoki zsidóság nevében most átvesz, örök momentum, figyelmezteti a zsidóságot, de egyben figyelmezteti az emberiséget is arra, hogy mi volt és minek kellett volna történnie. Megemlékezett beszédében, hogy milyen súlyos fájdalom érte őt magát, hiszen ezen az emléktáblán van bevésve az ő 82 éves apjának és 80 éves anyjának neve.

A megrázó gyászünnepe végén Karvay László főkapitány El Molé Ráchámimot énekelt, majd dr. Singer Ödön főrabbi felszólítására a gyászközönség elimádkozta a Kadist és elénekelt a Hátikvát.

## A therezienstadti koncentrációs tábor lélektana\*

A halálgyárak életéről igen sok visszaemlékezés, feljegyzés és riport jelent meg eddig. Teremtőlekkü írók nem nyultak még ehhez a témához, úgy látszik megvárják, amíg a borzalmak és szenvedések elvesztik napi-hir jellegüket és drámává, regénnyé érlelődnek.

A tudósok elérkezteknek látják már az időt, hogy feldolgozzák azt a hatalmas nyersanyagot, amelyet a lágyra vonatkozólag összegyűjtöttek. Dr. Emil Utitz, aki 1933-ig a balkei egyetem filozófiai tanára volt, s zsidó származása miatt Németországból elődözlék, visszavert szülőföldjére, Prágába. A németek bevonulása után, nem sokára a therezienstadti koncentrációs táborba került. Az európai hírv professzor, aki különösen alkatlélektani kutatásai révén vált népszerűvé a pszichológia iránt érdeklődők körében, tapasztalatait és megfigyeléseit most megjelent könyvében hozta nyilvánosságra. Tanulmánya több is és kevesebb is, mint amennyit a címe ígér: több, mert nem marad meg csak a lélektani megfigyelések közzése mellett, megfigyelése kiterjed a szociológiai tények megmagyarázására is. Tulajdonképpen kollektív lélektant ad. Epen ezért azok, akik könyvétől valami egészen meglepőt és rendkívülit várnak, egy kissé csalódni fognak: meghökkenő és zavarbaejtő lélektani megnyilvánulásokat, a pszichológia barátainak a kedves csemegeit nem nyújtja Emil Utitz, de amit mond, az hiteles, megbízható és pontos. Ez természetesen annak a következménye, hogy Therezienstadt aránylag a legnyugodtabb és legbiztonságosabb gettó volt a sok haláltábor között. Életbiztosítást azonban nem jelentett Therezienstadt sem: állandóan hozták és vitték a zsidóságnak az ezreit, úgyhogy a bizonytalanság érzése uralkodott mindvégig a lelkeken.

Emil Utitz nem hibákat pécáz ki és erőnyeket dicsér, hanem szenvtelenül megfigyel és leír. Az emberek Therezienstadtban önmaguk szórakoztatására és vigasztalására állandóan hoztak meséket szepítették meg a multat. Az inségben élő meg Andersén meséivel vetélkedő történeteket költött a multjáról. Pompáról, gazdagságról, jó ételekről meséltek

egymásnak, amelyben otthon állítólag részük volt.

A tolvajlás rendkívül elszaporodott. Akkor, amikor beléptek Therezienstadtba, az ötvenkilós csomagokból alig öt kilót hagytak meg részükre, aminek az lett az eredménye, hogy mindenki ott és úgy lopott, ahogyan erre módja és alkalma volt.

Az optimizmus általános volt. Azt, aki rossz hírt mondott, aki nem hitt Hitler bukásában és a közeli győzelemben, azt undok és gonosz embernek tartották, leti legyen az valójában tisztességes és becsületes ember. A pesszimizmus társadalomellenes bűnnek számított.

Therezienstadtban többszáz tudós és művész volt: jelenlétük előnyösen befolyásolta a tömegek kulturális színvonalát. A tömeg nyugateurópai zsidókból került ki legnagyobb részét.

A német vezetőség halálbüntetés terhe mellett megtiltotta a zsidó gyermekek oktatását. E szigorú utasítás ellenére is akadnak tanárok, akik összeesküvők módjára, maguk köré gyűjtötték az ifjúságot és tanították őket.

A németek a külföldi ellenőrző bizottság félrevezetésére gyakran olyan intézkedést hoztak, amelyekből a zsidóknak is hasznuk volt. Így a színházi és zenei élet akadály nélkül virágozhatott. Francia és orosz klasszikusok szindarbjait mutatták be, operákat és operettekét vittek színpadra a közönség igen nagy igényeket támasztott az előadásokkal szemben. Három nyelven folyt a színjátszás: cseh, héber és német nyelven. A cseh zsidók voltak a legdemokratikusabbak, magatartásukra és gondolkodásukra G.T. Masaryk filozófiája nyomta rá a bélyegét. A bajársi szellem a dán zsidókban fejlődött ki a legjobban. Ők kivétel nélkül Therezienstadtból, odahaza mindent úgy találnak, ahogyan elhagylák. Kiváltságos helyzetük nem tette őket önzővé, az életmet megosztották nélkülözö testvéreikkel.

Emil Utitz tanulmánya fontos adat a fasizmus rabságában sanyódott zsidóság lelki életéről.

A pszichológus nem köteless arra, hogy erkölcsi méltat

mondjon emberek tettei felett. Az olvasó azonban Emil Utitz könyvéből megállapíthatja azt, hogy a zsidó tömegek mihelyt csak egy kissé emberi körülmények közé kerültek, nem mutatták azokat a szomorú és arepirító jeleneteket, mint amelyeknek Dachauban vagy Birkenauban tanui lehettek azok, akiket baksorsuk, szerencsétlen végzetük odasodort.

GERVAI

AUT. ORTH. ISRAELITA HITKÖZSÉG SÁTORALJAUJHELYI.

Értesítjük t. hitvestársainkat, hogy a városunkból és megyénkbeli elhurcolt munkaszolgálatban és deportálásban elpusztított mártírjaink emlékéért márványtáblákra örökítettük meg. Ezen táblák ünnepélyes felavatása s. évi

szeptember 26-án (Szlichot első napján) lesz,

melvre t. hitvestársainkat ezúton megkérjük.

Ezenkor közöljük, hogy egy emlékművet készítettünk, melybe a Zemplén megye területéről elhurcolt zsidóink és családtagjaiknak neveit feljegyeztük. Ezúton kérésükkel azonnali hitvestársainkat, akik az emlékműre való bejegyzést eszközözhetik, kérésük, hogy hozzáfutásukkal a neveket a táblák közelébe szelvéskedjenek.

Keresem férjemet

**Grünfeld Sándort,**

született Budapesten, 1903-ban. Utolsó bevonulási helye az Albrecht-laktanya volt 1941 december 3-án. Azóta semmi hírtől nem adok magáról. Aki a legcsekélyebb hírt tudja róla, kérem értesítsen: Grünfeld Sándorné, Budapest, VI., Horn Ede-utca 12., földszint 4.

KERESEM

**Feuerstein Lászlót,**

(Törli hadnagy néven becézik barátai), szül.: 1919-ben Komáromban, bevonult 1940-ben a Komáromi utász-századhoz, 1944 elején áthelyezték Moszkvába tartózkodott. Felkértem mindazokat a barátokat, akik bármilyen hírt tudnak róla, értesítsék legutóbb: Berkovics Miriam, Steinthal Kr. Ziegenhals IRO Hospital bei Kassel.

Jó és olesó

**függönytartó, képeretek**

nagy választékban.

**Szécsényi**

VIII., Bethlen Gábor-utca 7. sz. Telefon: 224-288.

**BUTOROZOTT SZOBA** kldó magános ur vagy nő részére. Budapest, VIII., Tivadar-utca 2., II. emelet 18.

**VIDÉKI VÁROSBAN** magányos ur jótűző, fiatal, intelligens

**házvezetőt keres.**

Ajánlatot „Diszkrét 46 éves“ jelígre a kiadóhivatallal továbbít.

**Varrónó**

házaikhoz alátartozik, földművelés és békénműt nyitva: kassai. Rómánia, Kézinczy-u. 10. 1. 2.

**Házivarrónóknak menne szabó-**

mestert. Ruhát, kabátot alkott és for. sz. XI., Orfoly-u. 6., szuterén 2.

\* Continental Edition Verlag A. Sehl.

— Végy papírt, ceruzát és írd: legelőször is mindenki fél, fél és fél...

Ez volt barátom válasza, mikor megkérdeztem, mondja el, mit is érez a zsidó katona, ha hadbavonul és szembekeverül az ellenséggel.

Egy galileai kibbuc szűk szobájában ültünk és feketét ittunk. Késő este volt. Barátom velem szemben az ágyon ült, lóbálta hosszú lábait s áthalat szemmel pillantott a messzeségbe.

En meg csak ültem és nem tudtam, mit is mondjak. Azt hittem, örömről, enthuziaszmusról, „készen állunk a halálra” vagy valami ilyesmire fog beszélni.

Ő azonban minden különösebb hangsúly nélkül megismételte: — Mint mondtam, legelőször is — félünk!

Végignéztam rajta. Nagy, erős és szélesvállú s csöndesen, szinte önmagamhoz szóltam: te is féltél?

Mintha várta volna ezt a kérdést, készségesen válaszolt. — Természetesen én is féltam, sőt, nagyon is féltam. A bátorság nem születik az emberrel. A vakmerőséget meg tanulja az ember, a félelemnélküliséget pedig talán lassan-lassan beleszokik. Talán! Mert a félelem olyasvalami, ami létezik, tudatosan vagy tudat alatt, legfőképpen leggyűrhetjük.

Halgatásba merült s figyelte az eleredt tavaszi esőcseppeket. — Mondd el, hogy történt... biztaltam.

★

Éjfél már elmúlt. A kis csapat óvatosan hatolt előre. Galil dombjain. Az eső lassan megszűnt, de a menetelők térdigérő sárban jártak immár két óra óta. Neha felpislákol a messzeségben egy kis fényecske, de az is hamar elűnt.

Az osztag fontos feladatot kapott. Egy arab falut, mélyen bent, ellenséges területen kellett szétszórniuk, hogy ne szolgálhasson többé támpontul. Nemcsak hadiközpont volt ez a falu, hanem igen nagy municióraktár is.

A csapat élén Uri haladt, a parancsnok. Vállához szorította fegyverét s szemügyre vett mindent. Utána Jákó ment, majd Chájim, aki a robbantóosztag vezetőjeként, a nehéz robbanóanyag egyik részét is cipelte. Jaél volt a negyedik. A leány esinos volt, keskeny arcát koromfekete haj keretezte. Ismerete azokat a végnélküli vitákat, amelyek a nőknek a háboruban való részvételéről zajlottak le időnként s teljesen tisztában volt feladatával. Uri, robbantásairól már bizonyos hír-

## Mindenki fél...

Írta: Amos Eljon

Az egyik izraeli lapból vettük át ezt a novellát. Szép-irodalmi értékén túl, élesen rávilágít alapvető különbségekre, melyek a zsidó szemlélethől önként adódnak, de csak számunkra természeteseek, magátólértelődőek. — (A ford.)

névre tett szert, de most először vonult ki az arabok ellen. Az ő feladata volt, hogy felrobbantssa a bíró házát, mely pontosan a falu közepén állott. Vélkenül hallott az egész vállalkozásról. Azonnal a parancsnokhoz szaladt s addig könyörgött, követeit, hízeltetett s beszélt, míg végül elérte célját s némi vonakodás után beosztották a kirendelt csapatba.

Most, mint negyedik, ott maradt a többiekkel. Nehéz hátizsákját, mely robbanó anyaggal volt tele, szinte alig érezte. Nem, nem fognak velem szégyent vallani, ez járt állandóan az agyában.

Lassacskán előtűnt az arab falu. Csöndesen aludt. Egyetlen fényecske sem látszott. Még a kutyák is aludtak. Gyümölcsfák között, lassan emelkedve értek a dombtetőn álló falu bejáratához. Jákó, Uri, Chájim és Jaél szorosan fölzárkózott egymás mellé, míg a csapat többi része gyorsan állás után nézett. Az ő feladatuk az volt, hogy fedezék e négyet, ha valami baj történné. Jákó és Uri elindultak céljuk felé, Chájim megint másfelé, míg Jaél egyenesen a falu közepének tartott, ahol a bíró házának kellett lennie.

Elérte a magas, kétemeletes házat s megszűnt minden kis habozás is benne. Agyában szinte a legapróbb részletekig látta a ház tervrajzát. Itt az ablak, emitt a bejárat ajtó és végül a sarok. Ha ebben a sarokban robbantja a házat, akkor a ház alapzata robban és az egész épület összeomlik, mint egy kártyavár, maga alá temelve minden bentlét.

Gyorsan és ügyesen elhelyezte a robbanóanyagot s elkészítette a gyújtózsínort. Meghallotta a halk füttyszót is, ami azt jelentette, hogy a többiek is elkészültek s most már csak a parancsszóra várt, hogy meggyújtsa a zsinórt...

— És aztán? — kérdeztem. Azután elhangzott a parancs és Jaél — nem gyújtotta meg a zsinórt. Csak állt, kövémeredten a helyén s képtelen volt kisujját is mozdítani. Midőn a többiek gyújtózsínórja égni kezdett, ő is visszaszaladt a fedezékbe. Mindannyian láttuk, mi történt s nem tudtuk elképzelni, mi történt Jaélal, de nem jutott idő a kérdésre. A két robbanás élesen esaltant, a harmadik

elmaradt. Megkezdtek a támpontunkra való visszatérést, egyetlen szó nélkül. Jaél leg hátul jött.

Szerencsén hazaértünk s később, midőn már az élkezésnél ültünk, Jaél fojtott hangon megszólalt:

— Állítsatok hadbírósg elé... Mert nem gyújtottam meg a zsinórt... De hirtelen gyereksírást hallottam... benn a házban... És erre nem tudtam felrobbantani... Gyáva vagyok... Nem tudok felrobbantani egy házat, amelyben kisgyerekek van... Büntessetek meg... állítsatok hadbírósg elé... és keservesen sírni kezdett.

Mindannyian hallgattunk és képtelenek voltunk lenyelni a falatot. A parancsnok lassan Jaélhoz ment, kézen fogta és szelíden kivette a szobából.

— Gondolod, hogy ez félelem, vagy gyávaság volt? — kérdezte barátom. — Nos, elmondok még egy esetet. És már mesélte is.

★

Aznap, éjjel, mikor megtudtuk, hogy végre leszámolhatunk azzal az arab faluval, amely állandóan zavart bennünket, valamenyien őszintén boldogok voltunk. A gyerekek fecsegték, kávéztak és cigarettázva várták a parancsol. Persze az akcióban csak a kollektív legjobbjai vehettek részt, régi veteránok és új harcosok, de mindannyian tudták, hogy siker esetén nagy darab terület szabadul fel az ellenség ellenőrzése alól.

Benjámín is izgatott. Szívta a cigarettákat és hita a feketéket. Nevelet a viceken és végighallgatta, hogyan fog lefolyni az egész és mit fognak csinálni, ha visszajöttek. Semmi kétsége nem volt aziránt, hogy ő pontosan ugyanezeket csinálja majd. Sőt, fantáziája még hozzáfűzött egyet és mást. Külön örült annak, hogy legjobb barátja, Jicchak lesz mellette, akivel együtt, úgy érezte, hogy csak jól mehének a dolgok.

Éles füty, majd még egy. Mind kifutottunk a szobából s scrakoztunk az udvaron. Benjámín véletlenül utolsónak maradt. Mellette Jicchak. Megszállított bennünket. Senki sem hiányzik? Senki. Nos, akkor előre!

Olyan sötét volt, hogy saját orrunkat is alig láttuk. Benjá-

min is nekiindult. De csakhamar valami furcsa érzés vett erőt rajta. Láta magát harcolni s körülötte sivitottak a golyók. Egyszerre olyan félelem fogta el, hogy szinte reszkették a tagjai. Hirtelen meg kellett állania, míg a többiek, míg Jicchak mentek előre. Kiáltani szeretett volna, utánuk szaladni, de inai nem engedelmeskedett. És egy perccel utóbb, már — késő volt. Csak állt a sötétségben, majd lassan hazatért, lerokkadt az ágyra és a falnak fordult...

Az ütközetben egyetlen embert veszítettünk. Jicchak meghalt. A chaverok eleinte azt hitték, hogy Benjámín megszaladt a csatában s csak nehezen lehetett őket megakadályozni, hogy népitétellel végezzenek vele. A fiút megköldötték s hadbírósg elé állították. Nem ellenkezett. Egyre csak azt kérdezte: „Hol van Jicchak?”

Akadnak egyesek, akik a legszigorúbb büntetést követelték. De ők maguk sem tudták, mi legyen az ítélet. Szerencsére parancsnokunk okos és előrelátó ember volt. Egyre Benjámint figyelte, aki leszegett füvel és szótlanul állott. És lassan-lassan rájött a dolog nyitjára. Megértette a férelmet. És olyan büntetést javasolt, amely talán segít a bajon. De erről Benjámín maga sem tudott.

— És mi volt az? — kérdeztem kíváncsian.

Benjámín vitte a csatatéren elesett barátja koporsóját. Ez volt a büntetés. Furcsa dolog, de használt. A temetés után nem láttuk három napig Benjámint. Utána jelentkezett a parancsnokságnál és kérte, helyezék őt a legveszélyesebb posztra. Kérését teljesítették s azóta mindenki meg van vele elégedve. Ő az osztag legbátrabb embere.

— Mindezt meg akarod írni? — kérdezte barátom. — Hát akkor írd a hazug és olcsó romantika ellen, mellyel a háriánosok sportot csinálnak az emberek igazi érzéseiből. Emeld fel szavad azok ellen a hősködések ellen, melyek nem belső küzdelem és önmagunk legyőzésének eredményei, hanem egyszerűen félelem és abszonnabrendüség érzés fedezékai. Írd meg, hogy a félelem emberit, de le kell és le lehet küzdeni és boldog, akinek ez tudatosan sikerül.

Megígértem és íme, beváltottam ígéretet. A nevetek és részleteket persze megváltoztattam, de nagyban és egészben ez az a história, amelyet tőle hallottam.

Fordította: Dénes Béla

## A „Doktor bácsi“

Mi, budaiak, akik ott laktunk a Margithid környékén (ameddig lakásunkat lerombolták, vagy ameddig csillagos házakba, Pestre, a gettóba kellett költöznünk), mindannyian ismertük és szerettük a „Doktor bácsi“t aki éppen olyan kiváló ember volt, mint orvos és akit gyermek és felnőtt egyaránt Doktor bácsinak nevezett.

Nagy ünnepeken, mindenkor ott láttuk a Zsigmond-utcai templomban, ahol jámbor zsidóként buzgó imádkozott. Köznapokon, ha rendelését befizette, elment a törzskávéházba, megitta feketekávéját, elolvasta az esti lapokat, elnézte a biliárdozókat, kártyázókat, beszélgetett a barátokkal, ismerősökkel; élt, mint a többi polgár a béke nyugalmas napjaiban. Jovialis, kedélyes ember volt, szerette az életet, a tréfát, szívből tudott nevelni és jóízűen adott elő eseteket, tapasztalatokat gazdag életéből.

Azulán, az idők változásával, lassan lefogyott a mosoly az arcáról. Amikor a zsidó fiatalok színe-java munkaszolgálatosként elpusztult Ukrajnában, amikor rossz idők jártak fölöttünk, már nem mesélt adomákat, nem hallottuk jellegzetes nevetését. Egy emberöltőn keresztül lakott egy lakásban, ott a Fő-utca végén. Amikor megjelent a rendelet, hogy a zsidóknak el kell hagyniuk lakásaikat, a Doktor bácsi nem gondolkodott, hanem hazament, elővett az orvosi szekrényéből egy amputált és beadta saját magának a halálos injekciót.

Ha emlékezünk azokról, akik önkézzükkel vetettek véget életüknek, ezzel akarva tiltakozni a zsarnokság, a becstelen törvények és rendeletek ellen, nem feledkezhettünk meg Róna doktorról, a budaiak kedvenc orvosáról és a kis portréval áldozunk emlékeztetőnek, beiktatva őt is a hősök, a mártírok galériájába.

GELLÉNI MIKLÓS

## Kivándorlók!

Használt és új

## hajókofferok és bőröndök

nagy választékban

**WEIL** Népszínház-26 utca

Telefon hívó: 136—816

SZOMBATON ZÁRVA

## A kabai mártírok emlékművének felavatása

Impozáns és felejthetetlen ünnepségek között avatta fel július 25-én a kabai orth. izr. hitközség a deportálásban és munkaszolgálatban elpusztult tagjai-emlékművét. Az ünnepséget a lélekszámának csaknem 95%-t veszített orth. izr. hitközség elnöke, **Feldmann István** nyitotta meg, röviden ismertette az emelt szomorú időket s kérte a csekély számban hazatért hittestvéreket, hogy életük végéig ne nem hűgő lelki sebeik ellenére ne gondoljanak bosszúra, mert az Irás népének követnie kell az Irás parancsát, mely szerint a bosszút a Mindenható magának tartotta fenn, aki nem siel, de nem is késik a bűn megtörésével.

Utána az Orth. Izr. Központi Iroda és a honvédelmi minisztérium képviselőiben **Schück Jenő** tábori lelkész-százados tartotta meg nagyszabású avatóbeszédét.

A kabai református egyház képviselőiben dr. **Fehér László** missziós lelkész tolmácsolta a református egyház mely testvéri együttérzését és részvétét. — Összint szívvvel osztozunk Izrael népének gyászában, — hangzott a — melynek felidézésében semmi részünk nem volt, azzal soha egyet nem értettünk a egyházunk töle telhetőleg mindig tiltakozott a Tízparancsot, a felebaráti szeretet megszegése és semmibevétele ellen! Akik ezt elköveték, azok nem voltak keresztények, nem is lehet őket azoknak tekinteni, mert a keresztény vallás alapelve a szereteten alapszik. Teljesen átérzük izraelita testvéreink gyászát és fájdalmait — fejezte be nagyhatalú beszédét — és kérem a Mindenhatót, hogy a soha meg nem szűnő fájdalomra némi enyhülést rendeljen!

A római katolikus egyház részéről **Kiss János** debreceni piarista tanár-lelkész tolmácsolta egyháza részvétét, majd a Magyar Dolgozók Pártja debreceni szervezete részéről **Bálint Ambrus** mutatól rá az elhunyt rendszer embertelenségére és kegyetlenségére. Megszűnt az a rendszer hangzatlanság, mely különbséget tett ember és ember között, születési és vagyoni előjogokat biztosított egy kisebb rétegnek, kizsákmányolókra és kizsákmányoltakra osztotta az embereket, s végül ártatlan férfiak, nők, gyermekek tömegét gyilkolta le. Ez nem fog a jövőben megismétlődni.

Öt követőleg a Magyar Dolgozók Pártja kabai szervezetének elnöke, **Szabó Miklós** hangzatlanság, hogy a fekete reakció most a kiátkozás fegyverével fenyegetőzik. Annak idején miért nem történt egyetlen kiátkozás, kiközösítés az Egyházból, amidőn ártatlan emberek ezreit és százazreit hurcolták kegyetlen és embertelen módon a halálba? Miért nem közösiített ki az Egyház egyellen nyílt vezetőt sem annak idején véres és embertelen működésük miatt? Az embertelenséget, az igazságot nem lehet tetszés szerint szabályozni, emberek szerint alkalmazni. Vagy mindenkire egyformán vonatkozik a törvény, vagy senkire! Ez a fő különbség a múlt és a mai demokrácia rendszer között. De egyesek még most sem akarják, vagy nem tudják ezt megérteni. Ez tette szükségessé hazánkban is emlékművek felállítását.

**Feldmann István** hitközségi elnök ezek után átadta az emlékművet **Löwinger Miklós** szentegyleti elnöknek, aki fogadalmat tett arra, hogy az emlékműnek méltó gondját viseli s azt minden ellenség ellen megóvjá.

## Tanévre elvállal

izr. uniókhoz képzési célú utasítást, szigorúan ritkított előadásokat, szigorú volt. Próbákot követ 44. H. emelet 18. Telefon: 222—487.

**MEGHÍZHATÓ NŐ** kaulóval pénzátvétel vagy más bizalmi állást vállal. „Szorgalmas 87“ jelígre a kiadókba.

**ORTH. JÓHÖZŐ NŐ** háztartás vezetését vállalja. Csengery-u. 57. I. emelet 9.

**ABONYI-UTCAI** lakóháza jár 10 éves kiskönyv mellett keresek hasonló koru társnőt, teljes előadással, korrepetálásra. Választ: „Rituaals“ jelígre a kiadókba kérek.

**30 ÉVES** nő elmenne beleget mellé vagy 1—2 személyhez háztartásnőnek, vidékre vagy itthonba is. Könyvben főzők és sütők. Dob-u. 87. I. sz. 4/a.

**A szentesi izr. hitközség** a följelöltekre bál tölké és bál mutat előimádkozót keres.

Ha sóhét a jelenlévő, végleges alkalmazására is sor kerülhet.

**Bejárónőt**

kis orth. háztartásba főzőszék. Főmú tudó előnyben. Engéződor. Karácsony Sándor-utca 1.

**Szőnyegek** vétel — eladás  
UNGAR Király-utca 14.  
Rákóczi-út 42.

**SIRKŐ** PFEIFER és HESZKI  
Somogyi Béla-út 3/c.

## Emlékistentiszteletek Kaposváron és Keszthelyen

Somogy és Zala megye maradék zsidósága az elmúlt hetekben kegyetlen hűséggel emlékezett meg deportálása napjának negyedik évfordulójáról. Megható lélekkel keresztelt fel az elhunyt szeretteik sírkövét jelképező gyászoszlopokat, töltötték meg gyászistentiszteleteket tartva templomaikat, hogy ezáltal áldozzanak mártírjaik emlékének.

Július 6-án Kaposvár zsidósága a temetőben felállított emlékműhöz vonulva tartott gyász-ünnepélyt. Rosenberg Ernő főkéntor zsoldárénke után dr. Krausz Henrik főrabbi mondott beszédet. Elérkezünk már ahhoz az időhöz, amikor az érzelmek feikorbácsolása, a már megdőlő sebek feltépése helyett arra kell törekednünk, — mondotta — hogy a gyászos múltból a jelenbeni tájékozódás segítségére levonjuk a tanulságokat. Ez pedig az, hogy őseink hitével fejezték ki küzdőnk a szabadságszerető népek oldalán az emberiség boldogabb jövődjéért. Ezután **Fischer Pál**, a Szentegylet elnöke hívta fel a hitközség tagjait az egyetemes zsidósággal szembeni kötelezettségek teljesítésére.

Július 24-én Keszthelyen volt emléktisztelet, hol **Katz Ernő** főkéntor funkcionár s dr. Krausz Henrik főrabbi idézte fel a mártírok emlékét. Végül dr. **Lukács Mihály** hitközségi elnök és **Bokor Endre** alelnök olvasták fel az elpusztított 824 mártír nevét.

A kegyetlen megemlékezések sorozatában végül a kaposvári hitközség július 30-i. péntek esti istentiszteletét említi meg, amelyet Herzi Tivadar halálának 40. évfordulója alkalmából az ujkori történelem e nagy alakjának szentoltak.

P. A.

## Férfi-női fehérmű szabászatot

VIII. 23-tól tanít  
**Ingklnika**

Szentkirályi-u. 2. (Rákóczi-útnál)

A pontos, megbízható

**„DAVAI“** BOY-vállalat  
mindent ellát. — (Ejjet-nappal)

Téher-taxival is.

Király-utca 21. Telefon: 226-893

Talesz, t'filin, új héber naptár, héber könyvek, vétel, eladás  
**Jahrzeit-tábla-készítés**  
Király-utca 17. kapu alatt vagy I. em. 4.  
Ungár Mór

## Irott és iratlan törvény

Anyák és apák kedves vonásait a cüángáz torzította el a birkenauai gázkamrákban és azúrke darabos hamuként szóródtak szerte: az életben maradt ivadékok lelkében siratófal emelkedett.

A teremlői kegyességként és csodaként életbenmaradt szülőkre a borzalmas katalizma után könnyes áhítattal néztek gyermekeik.

Mindez még nem is olyan régen volt...

S ma...

Előttelem fekszenek az Országos Zsidó Segítő Bizottság családgyógyozónak jelentései.

Tárgyilagosan megírt környezeti tanulmányok azoknak helyzetéről, akik segítségért nyulnak az adni tudó szívek felé.

A halmaznyi iratokban sűrűn akadnak aggokháza való felvétel utáni vágyak. Közöttük meglepően különös kérdések: a kegyességgel és csodával életben maradt szülőket kívánják gyermekeik a teljesen magukra maradt elhagyottak közé becsapni.

Az esetek különféle, mégis egyformák és mindegyiknél visszatérő refrén: nincs törvény, amely szülő eltarására kötelezné a gyermeket.

A családgyógyozói jelentéseken át néhány képet levettek.

### Egy anya fölöslegessé válik

Az egyik jelentés így kezdődik:

„Az anya hetvennyolc éves, nyomorog, férjénél levő leánya havi keresete kétezerkétszáz forint. A leány kéri anyjának otthonba való elhelyezését, mert nincs, aki gondoskodjon róla.”

Az életeke mély barázdákat összevisszázott az öregasszony arcán, meg a lelkén, a leánya vonásait a gondatlanság, meg a masszőr simogatja bársnyósá.

Egy éléskamrának sem használható sötét odúféltében pisálkol' utolsókat - az öregasszony szeme, meg az egész élete, ide nem hatol be a leánya háromszobás lakásának pompás csilárók ontotta fénye.

Nincs hol lennie anyámnak - mondja a gyógyozónak a leány - nézze meg azt a lyukat, ahol lakik.

A családgyógyozónó szorgalmasan jegyzi az odú berendezését: egy - rossz dívány, egy törött asztal, egy szék, egy lavórban szennyes víz...

A családgyógyozónó nem vállalta itt a lakarítást - mentegelőzik a nő - lássa kérem, milyen a helyzet.

Visszamennek a lakásba, a családgyógyozónó itt is jegyzi: három keltős rekamié, egy széles kerevet, beépített szekrény...

De kérem, miért jegyzi ezeket? - kérdi megépődve a ház asszonya.

Ugy gondolom, hogy talán itt lakhatna a kedves édesanyja...

— Tessék?

Ez a „tessék” tele csodálkozással, megütközéssel és felháborodással.

Ugy gondolom, hogy a kedves édesanyja talán egyik kereveten...

Engem nem érdekel, hogy maga mit gondol és nem azért jött ide, hogy engem leckéztessen.

— Bocsánat...

Micsoda modor ez! Ilyeneket alkalmazzanak családgyógyozónéknak...

Néhány percen belül nemcsak az derül ki, hogy a családgyógyozónéknak rossz a modora, hanem, rossz az egész Joint, mindebből azután vita támad, amelynek folyamán kiderül, hogy „talán törvényileg akarnak kötelezni arra, hogy tartsam, mit gorombáskodik?”

Sajnos, nincs ilyen törvény - feleli a családgyógyozóné, aki alólmaradt a vitában és elfáradt arról beszélni, hogy vannak iratlan törvények.

### Egy apa is...

A hetvenhárom éves öreg embert ebédjénél találta a családgyógyozóné.

Szín: sávr szoba, az öreg „maga néz a tábla”, amelyben töltött paprika héja sárgászöldden gusztlustalankodik.

— Ön kérte az aggokházába való felvételét? - kezdi a családgyógyozóné.

— Édes fiam, ez valami tévedés. Én nem kértem. Nekem hála az Istennek két gyermekem van.

— De itt a kérvénye, kérem.

A családgyógyozóné előszedi a kérvényt. Géppel írott, csak az aláírás kézjegyes. Az öreg ember felveszi a vastagabb szemüvegét, nézi, látszik rajta, hogy idegen az írás neki, elűnődik rajta, majd felsóhajtva mondja:

— Hát igen... én kértem...

— És ki gépelte le?

— A fiam írodájában gépeltem.

— Kedves fiának milyen írodája van?

Ugyvél, de a fiskálisoknak tudja kérem, rosszul megy, a másik gyermekek, az leány, annak férje főiskolai tanár, de az ilyennek gyenge a fizetése. — Ezt az ebédet ki főzte?

— A jó szomszédoktól kaptam.

A családgyógyozóné hallgatja az öreg ember panaszáradalát, biztatón megismogatja reszelt kezét, szerelné kisimítani a rosszul látó szemében remegő könnyet is, amit olyan nehezen tart vissza...

Száraz tényállás: jól menő ügyvédi irodával rendelkező fiú, főiskolai tanári fizetésen kívül is festőművészként kereső férjénél levő leány, hamis kérvény

írtak az apa nevében. S az apa vállalta a kérvényt, vállalt sok, önmagát-kínzó hazugságot, hogy gyermekein könnyítsen és magától tehermentesítse őket.

Nem tudnak elvárni engem és én már olyan tehetetlen vagyok - mondja.

De nekünk elsősorban olyanokat kell elhelyeznünk, - feleli a családgyógyozóné - akiknek nincs eltarására kötelezett gyermekük.

De édes fiam, ilyen törvény nincs - replikázik az öreg.

S e pillanatban mégis csak kicsorog az a szemében remegő könny...

Igen, erre nincs törvény.

### Egy szelet csokoládé

Még csak egy kép. Ez már nem a családgyógyozói jelentésekből...

Az aggokháza kertjére zuhog a nyári nap, öreg férfiak, asszonyok lépegnék, bóbiskolnak: ezek már megbékéltek az élettel, megbékéltek a halállal.

Apróka örömök mazsolázzák illlettüket: egy-egy jobb falat, egy-egy előbukkamó időn át megszüpített emlék, egy-egy átaludt éjszaka, egy-egy jó szó...

Az egyik padon öreg néni, minduntalan a bejárat felé néz.

— Az unokámat várom - mondja, amikor mellé telepszem és boldogan mutatja, hogy mivel várja unokáját.

Felér papírszalvétában: egy szelet csokoládé.

Minden héten kapunk egy szeletet és mindig félreteszem az unokámnak.

Mosolygósan boldog, mikor ezt mondja és érzésével megismogatja a csokoládét, amely örömet szerez unokájának.

Erre nincs törvény.

Semmiféle írott törvény...

\*

Ez a kép dobódott fel bennem, amikor a családgyógyozói jelentéseket olvastattam.

Igen.

Nincs írott törvény arról, amely gazdag gyermeket szegény szülő eltarására kötelezne.

S ezért a társadalom iratlan erkölcsi törvényét kellene alkalmazni, amikor a gyermek elfelejtkezik a legfelsőbb törvényről:

„Tiszteled apádat és anyádat...”

Még az esetben is, ha ez pénzbe kerül...

JAK SANDOR

### Szabadsághegyen, a HOÉMI penzióban, Felhő-u. 11. alatt

elsőrendű ellátás hatástan Ásotárban folyóvizes szobák. Továbbá Ágancs-u. 3-ban újonnan berendezett

### gyermekotthon

pedagógus és orvosi közreműködéssel. (Az orth. rabbiság felügyelete alatt.) Tel.: 16-18-12.

## HIREK

### M. Beckelmann, a Joint európai alelnöke Budapest

M. Beckelmann a Joint európai alelnöke, európai körutja során Budapestre érkezett és remélhetőleg hosszabb időt tölt a magyar fővárosban. A magyar-zsidóság vezetői régóta várták ezt a látogatást, amely minden bizonnyal javára lesz a magyar zsidóságnak.

### A Pesti Izr. Hitközség ügyosztályvezető előjáról.

A Pesti Izr. hitközség előjárósága egyelőre a következő ügyosztályok előjáróit választotta meg:

Szertartási: Dr. Vass Lipót.  
Vallásoktatási: Dr. Fleischmann László elnökhelyettes.  
Alapítványi: Dr. Heves Lajos.  
Intézményi: Szirt Miklós.  
Gazdasági: Porgesz László.  
Gazdasági helyettese: Dukess Ákos.

Szociális: Dr. Szűcs Géza.  
Az oktatási, kulturális, ifjúsági, pénzügyi ügyosztályok előjárói tisztségei a közeljövőben kerülnek betöltésre.

— Tiso Beáv reggelén gyászköszöntéssel volt a Hősök Templomában. Zsufokúság meglekelt a padsorok imádkozó férfiakkal és nőkkel. A kinol elmondása után dr. Herschkovits Fábrián rabbi mélyonszántó beszédében ismertele a nap jelentőségét, amely után kétszer, körmenetben, körüljárta a Hősök Temploma udvarában lévő mártírok sírjait. Ezután visszatért a templomba és Ábrahámsohn Manó főkéntor megrázó erővel recitálta az El molé rachamimot.

— A Pestszenterzsébeti Izraelita Hitközség újjáépült templomának ünnepélyes felavatását augusztus hó 22-én, vasárnap délelőtti 9 órakor tartja. Ezen ünnepségre a hitközség előjárósága ezúton is meghívja a hitkegyeket. Villamos 30 ór 31, autóbusszjárat Boráros-térről.

— Szijum az egrí orthodox hitközségben. Az egrí orthodox izraelita hitközség augusztus 12-én, impozáns keretek között tartotta meg a Chaszon Szófeljesiva és a Sasz-Cheva együttesen rendezett szijumját. Schreier Ede főrabbi nagyszabású beszédet mondott. Felszólaltak: Herschkovits, Weisz Chajim és Günsberger László.

### Diáklányt

teljes ellátással, kóser konyhával elváltat. (Zongora van.) Megbeszélés: Thököly-ut 28., Izsák-úti. T.: 224-367.

## Szép sarkó Boros sarkó

NAGY VÁLASZTEKBA

DOB-UTCA 2

**Gergely Miklós**  
aranyműves és ékszerész  
**NÉTEL! Tel.: 422-345. ELADÁS!**

ismeretséget keresi házasság  
céljából. „Együtt dolgozni“ jel-  
lére a kiadóba.

49 éves férfi. „Minden információt kibíró” jellegre Halász Hirdetőbe, Rákóczi-ut 27/a.

Nyomatott a Globus nyomdai műintézet körforgógépein.  
Budapest, VI., Aradi-u. 8.  
Felelős vezető: Éliás Ferenc.